

Vnímání nebezpečí sociálních sítí u dospívajících

Martina Opravilová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Opravilová**
Osobní číslo: **H11239**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Vnímání nebezpečí sociálních sítí u dospívajících**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti nebezpečí sociálních sítí, kyberšikany, kybergroomingu a kyberstalkingu.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.

GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK. Kyberkriminalita a právo. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2008, 220 s. ISBN 978-80-903786-7-4.

HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. 1. vyd. Praha: Triton, 2012, 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

ROGERS, Vanessa. Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-80-7367-984-2

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

20. ledna 2014

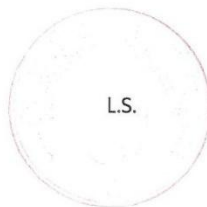
Termín odevzdání bakalářské práce:

2. května 2014

Ve Zlíně dne 20. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22.4.2014

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje problematice uvědomování si hrozeb spojených s užíváním sociálních sítí dospívajícími. Taktéž se snaží o srovnání ve vnímání pubescentů a adolescentů. V teoretické části se práce věnuje charakteristice období pubescence a adolescence a dále popisuje rizika užívání sociálních sítí, jako je kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking či další rizika. Praktická část obsahuje výzkum vnímání těchto rizik u dospívajících, kde se snaží o srovnání vnímání těchto rizik mezi pubescenty a adolescenty.

Klíčová slova: internet, sociální síť, dospívání, vnímání, rizika

ABSTRACT

The bachelor's thesis occupies with problems of realizing the threats connected with using the social networks by adolescents. It tries to compare the differences in perception of pubescents and adolescents, as well. In the theoretical part, it deals with the characteristics of pubescent and adolescent period, then describes the risks in the social networks use, like cyberbullying, cyber grooming, cyberstalking, as well as other risks. The practical part contains the research of perception these risks among adolescents, it targets to the comparison of perception these risks among pubescents and adolescents.

Keywords: internet, social network, adolescence, perception, risks

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Evě Šalenové za odborné vedení.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za trpělivost a podporu po celou dobu mého studia.

Také bych chtěla poděkovat respondentům za ochotu a poskytnutý čas při vyplňování dotazníku pro tuto bakalářskou práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	11
1.1 PUBESCENCE.....	12
1.2 ADOLESCENCE	14
2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ	16
2.1 HISTORIE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	17
2.2 POPIS NEJČASTĚJI VYUŽÍVANÝCH SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	18
3 RIZIKA UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	20
3.1 KYBERŠIKANA	21
3.2 KYBERGROOMING	22
3.3 KYBERSTALKING.....	24
3.4 DALŠÍ NEBEZPEČNÉ JEVY	25
3.4.1 Flaming	26
3.4.2 Hoax.....	27
3.4.3 Sexting	28
3.4.4 Pharming	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	32
4.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ.....	32
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
4.4 METODY SBĚRU DAT	34
5 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT	35
6 INTERPRETACE DAT	62
7 DOPORUČENÍ	65
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	72
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	73
SEZNAM TABULEK	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá vnímáním nebezpečí spojených s užíváním sociálních sítí u dospívajících. Touto problematikou bychom se měli zabývat především pro její aktuálnost. Vývoj informačních technologií je velmi rychlý- samotný internet vznikl až v 60. letech 20. století. Podoba, kterou měl tehdy ARPANET, se s podobou dnešního internetu nedá vůbec srovnat. Kromě toho je internet čím dál více rozšířený, používá ho stále více věkových skupin, přináší nové možnosti a již dávno se stal každodenním společníkem. Usnadňuje nám práci, přináší prostor pro zábavu a také s sebou nese nové možnosti komunikace, online. Nic se ovšem neobejde bez negativ a i rozvoj informačních technologií s sebou nese rizika. Sociální sítě nám tedy usnadňují komunikaci s lidmi, můžeme díky nim komunikovat s lidmi téměř ze všech koutů světa rychle a jednoduše, ovšem zároveň s výhodami sociálních sítí se objevují i jejich rizika, jako je například kyberšikana či kybergrooming.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola nám vymezuje období dospívání, je rozdělena do podkapitol týkajících se pubescence a adolescence. Druhá kapitola se věnuje obecně sociálním sítím, jejich historii a druhům sociálních sítí. V třetí kapitole najdeme již popis rizik spojených s užíváním sociálních sítí, jako je kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking či pharming.

Empirická část práce představuje kvantitativní výzkum realizovaný pomocí dotazníkového šetření mezi dospívajícími ve věku od 11 do 20 let (včetně). Cílem empirické části je zjistit, jak vnímají dospívající rizika spojená s užíváním sociálních sítí.

Danou problematikou se zabývá například Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D., který je zároveň vedoucím Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty univerzity Palackého. Je důležité říct, že toto centrum realizuje projekt E-Bezpečí, který je celorepublikově zaměřen na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu spojenou s rizikovým chováním na internetu. Dalším významným autorem je Lenka Eckertová, která pracuje pro Národní centrum bezpečnějšího internetu a publikovala již několik knih zabývajících se touto tematikou. Jedním z autorů, kteří se tímto tématem zabývají, je i doc. PhDr. David Šmahel, Ph.D., který v současné době působí na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Zároveň je autorem několika publikací, například knihy *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Dospívání je jedno z vývojových období lidského života. Každý jedinec si jím musí v rámci svého vývoje projít. Toto období je v literatuře rozdílně děleno, někteří autoři jej dělí na pubescenci a adolescenci, jiní autoři rozdělují toto období na prepubertu, pubertu a adolescenci. V rámci této práce budeme vycházet z rozdělení dospívání na pubescenci a adolescenci.

Dospívání se však vynořilo jako specifická fáze života až v rámci civilizačních změn. V přírodních společenstvích byl přechod k dospělosti zjednodušen, protože závisel především na pohlavním dozrávání a měl formu rituálu, který signalizoval začátek nového období. Dospívající nemohl svou budoucí identitu výrazněji ovlivnit, protože doba rituálu přesně určovala, odkdy je jedinec považován za dospělého a jakou bude mít roli a status. Přechodné období nebylo potřebné, protože vše bylo dáno předem tradicí. V současné době nelze dosáhnout dospělosti ve všech oblastech stejně rychle a role dospělého je mnohem náročnější a neposkytuje tak velkou prestiž ani jednoznačnou identitu. Současní dospívající také chápou dětství jako dobu, kterou je třeba co nejrychleji zvládnout a vyrovnat se dospělým. Taktéž usilují o co nejdivější získání větších práv a svobody rozhodování, povinnost a zodpovědnost však přijímají velmi neochotně. Období dospívání se rozšiřuje, dříve začíná a později končí. (Vágnerová, 2012, s. 321)

V rámci vývojové psychologie můžeme nalézt několik definic období dospívání dle autorů:

„Období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahrnuje jednu dekádu života, od 10 do 20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické i sociální.“ (Vágnerová, 2012, s.321)

„V základním, biologickém smyslu lze období dospívání vymezit široce jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání (zejména objevením prvních sekundárních pohlavních znaků) a znatelnou akcelerací růstu, na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti (plné reprodukční schopnosti) a dokončením růstu.“ (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 138)

Někteří autoři však ve svých publikacích dospívání přímo neuvádějí a období pubescence a adolescence striktně oddělují. Například Trpišovská a Vacínová (2006, s.52-56) považují pubertu za vývojovou etapu mezi 10. až 12.rokem a 14. až 16.rokem, přičemž

přihlížejí k pohlavním rozdílům mezi chlapci a děvčaty a k individuálním odlišnostem mezi jedinci. Dále vymezují období adolescence, které trvá přibližně od 15 (16) do 20 (21) let a je etapou završení dospívání po stránce psychické. K těmto obdobím přistupují zvláště, nikoliv jako jiní autoři, kteří tyto období souhrnně označují jako období dospívání.

1.1 Pubescence

První fází dospívání je období pubescence. Toto období je někdy označováno jako *raná adolescence* a zahrnuje přibližně prvních pět let dospívání.

„Pubescence je časově lokalizována přibližně mezi 11. – 15. Rok, s určitou individuální variabilitou. Nejnápadnější změnou je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním. V souvislosti s tím se mění zevnějšek dospívajícího a stává se podnětem ke změně sebepojetí i reakce okolí. Tělesné zrání je stimulem pro další změny, které mohou úspěšně proběhnout jen tehdy, jestliže je na ně jedinec dostatečně připraven.“ (Vágnerová, 2012, s. 323)

Období pubescence můžeme dále rozdělit na dvě fáze (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 139):

Fáze prepuberty- začíná prvními známkami pohlavního dospívání (první sekundární pohlavní znaky) a končí nástupem menstruace u dívek a první emisí semene u chlapců. U většiny dívek trvá tato fáze zhruba od 11 do 13 let, u chlapců probíhá fyzický vývoj o 1 až 2 roky později.

Fáze vlastní puberty- nastupuje po dokončení prepuberty a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. Pravidelný ovulační cyklus a schopnost oplodnění se dostavují zpravidla 1-2 roky po první menstruaci, u reprodukční schopnosti chlapců je to podobné. Období vlastní puberty můžeme vymezit věkem 13-15 let.

Tělesná proměna je znatelná především v tom, že se dítě mění v člověka schopného reprodukce. Vágnerová (2012, s. 327) uvádí, že pokud je tato změna příliš časná, nemusí ji pubescent vždy přijatelným způsobem zvládnout. Podle Trpišovské a Vacínové (2006, s. 52) je také růst, v porovnání se školním dětstvím, u obou pohlaví znatelně zrychlený.

V důsledku zvýšené produkce pohlavních hormonů se objevují druhotné pohlavní znaky. V tomto vývojovém období též začínají výrazné intersexuální rozdíly ve fyzickém vzhledu.

„Akcelerace fyzického vývoje je rychlejší a není v souladu s vývojem psychickým. Dochází k diskrepanci (rozdílu) mezi somatickým a psychickým vývojem v tom smyslu, že somatický vývoj předstihuje vývoj psychický“ (Šimíčková-Čížková et al., 2005, s. 102).

Pokud se pokusíme vymezit období dospívání z hlediska psychologických charakteristik, zjistíme, že především starší literatura charakterizuje období pubescence jako období emoční lability. Jak uvádí Langmeier (1998, s.143), pubescenci nezřídka provází emoční instabilita, časté a nápadné změny nálad, či impulzivní jednání, nestálost reakcí a postojů. Udává však, že novější práce potvrdily tuto charakteristiku jen zčásti a neprokázaly univerzální výskyt emočních krizí, ani jejich přímou souvislost s pohlavním zráním. Dle Trpišovské a Vacínové (2006, s. 54) je typickou změnou, především u chlapců, určitá nechuť projevovat svoje city navenek, společně se zvýšením sebekontroly a sklonem k introverzi. Pubescenci ovšem často sami nerozumí svým emocím a obávají se je projevit kvůli obavám ze zesměšnění.

„Emoční reakce pubescentů jsou ve srovnání s jejich dřívějšími projevy nápadnější a zdají se být ve vztahu k vyvolávajícím podnětům méně přiměřené“ (Vágnerová, 2012, s. 340).

Pokračuje také vývoj poznávacích procesů. Vnímání se vyrovnává vnímání dospělého člověka a spojuje se s úmyslnou pozorností. Samotný vývoj pozornosti má svá specifika, především v souvislosti s výraznými fyziologickými změnami dochází na začátku pubescence k dočasnému zhoršení schopnosti koncentrovat pozornost, ale v závěru období se pozornost dostává na úroveň dospělého člověka. Představy jsou shodné s představami dospělých, ztrácejí prvky náhodnosti a ustalují se. V pubescenci se velmi často objevuje fantazijní činnost v podobě snění. Denní snění se stává jakýmsi útočištěm před konflikty s realitou a rezervoárem představ o vlastní osobě. Paměť se taktéž intenzivně vyvíjí, vývojového vrcholu však dosahuje až po dvacátém roce. Výrazně se rozvíjí logická paměť. (Trpišovská a Vacínová, 2006, s. 53)

„Ve vývoji myšlení se zdokonaluje schopnost abstrakce, usuzování hypotetické, deduktivní je na úrovni dospělých. Piaget nazývá toto období stadiem formálních operací, kdy dospívající dokáže myslet logicky o abstraktních pojmech a neustále si ověřuje stanovené hypotézy. Úroveň myšlení ovlivňuje pubescentovu snahu po sebezdokonalení,

kteřé se projeví zájmem o specializované poznatky z určitého oboru.“ (Šimíčková-Čížková et al., 2005, s.107)

Pro pubescenty jsou typické změny v sociálních vztazích projevující se především tendencí pubescenta odpoutat se od rodiny. U pubescentů se ve vztahu k dospělým projevuje zvyšující se kritičnost a to především k jejich vlastnostem a chování. (Trpišovská a Vacínová, 2006, s. 55) „Sociální vývoj dospívajících jedinců je ovlivněn jejich snahou po nezávislosti, která se projeví v tendenci samostatně se rozhodnout, uplatnit vlastní názor v diskusi s dospělými“ (Šimíčková- Čížková et al., 2005, s. 109).

Stadium pubescence je velmi významné ve vztahu k vrstevníkům. V této etapě se stávají vrstevníci vyšší autoritou než dospělí. Potřeba být členem skupiny, být přijímán, oblíbený a úspěšný vede k vyšší konformitě k normám skupiny. Ta se může projevovat oblékáním, způsobem komunikace, životním stylem a nezřídka i překročením zákonných společenských norem. V pubescenci je také velmi silná potřeba přátelství a dospívající si již vybírají přátele podle jiných kritérií než děti. (Trpišovská a Vacínová, 2006, s. 55)

1.2 Adolescence

Adolescence je druhou fází dospívání. Tato vývojová etapa je pro jedince často náročná, protože se zde ukončuje doba mezi dětstvím a dospělostí.

V adolescenci se tělesný vývoj jedince završuje. Zpomaluje se růst a jedinec dosahuje své definitivní výšky a také pohlavní znaky, které se vyvíjely již v pubescenci, dosahují plného rozvoje, kdy se tělo začíná vyznačovat souladem a krásou. (Trpišovská a Vacínová, 2006, s. 56) Vágnerová (2012, s. 329) přidává, že v pozdní adolescenci se zevnějšek jedince stává prostředkem i cílem. Adolescent se potřebuje líbit sobě i jiným, aby se ubezpečil o své hodnotě, a pro to dokáže systematicky pracovat na získání žádoucích kvalit, zejména dívky dovedou v tomto směru vyvinout značné úsilí.

„Ke konci této vývojové etapy dochází ke stabilizaci emočního prožívání, starší adolescenti nebývají tak náladoví a citově labilní. Důvodem je hormonální vyrovnání a adaptace organismu na pohlavní dospělost. Tuto fázi lze označit jako *období vystřízlivění* signalizující nástup mladé dospělosti.“ (Macek, 1999 cit. podle Vágnerová, 2012, s. 343)

„Vztahovačnost dospívajících je výrazem osobní nejistoty, typické pro období zásadnější proměny vlastní identity. V této době narůstá i negativismus, hostilita a agresivita, zvyšuje se četnost subjektivně vnímaných interpersonálních problémů, které navíc bývají hodnoceny jako závažnější, než ve skutečnosti jsou.“ (Medvědřjov, 2002 cit. podle Vagnerov, 2012, s. 342)

V období adolescence se styl myšlení vyraznjším způsobem nemn. Pro toto období je charakteristick flexibilita a schopnost pouzvat nov způsoby řešení. Adolescenti preferují jednoznačn, zásadn a rychl řešení, která vedou k jistotě. V této vvojov etapě se rovněž rozvíjí metakognice a zlepšuje se odhad vlastních schopností a dovedností. Na základě toho si mohou stanovit prmřenjší cíle, kterých lze dosáhnout. Starší adolescenti dokz taktéž lépe odhadnout stupeň náročnosti úkolu. (Vagnerov, 2012, s. 338) „ Adolescenti obrací sv myšlení do vlastního nitra, stává se *introspektivním, analytickm a sebekritickm*“ (Šimckov-ıřkov et al., 2005, s. 115).

Dospívající mají větší kapacitu paměti a dokz pouzvat uinnjší strategie k udržení informací v paměti. Adolescenti dokz taktéž lépe ovládat svou pozornost, pričemž využívají různé strategie usnadnujc její zaměření a udržení. (Vagnerov, 2012, s. 339). Trpišovsk a Vacnov (2006, s. 57) dodávají, že v adolescenci dochází též k rozvoji kreativity a mn se také jazykov uroveň, kdy jsou více pouzvny metafory.

Období pozdn adolescence je stadiem přechodu do dospělosti, z čehož vyplývá, že jedinec je čím dál více akceptován jako dospl a zároveň se od něj očekává odpovídající chování. Adolescenti získávají další nov role, pričemž nkter z nich představuj základ pro vymezení specifických rolí dospělosti, jako je například profesn a partnersk role. (Vagnerov, 2012, s. 348).

Jedním z několika důležitých úkolů dospívání je také odpoutání vázanosti na rodinu. „Je to proces, který je nročn pro obě strany, pro dospívající i pro rodiče. Osamostatnvn od rodiny je spojen s proměnou citov vazby k rodičům, ale většinou nevede k její destrukci, jíž se mnozí rodiče obvj.“ (Vagnerov, 2012, s. 350)

V adolescenci se objevují i vzjemn vztahy mezi pohlavími, které se formuj u dvek od 14-15 let a u chlapců od 15-16 let, ovšem někdy i dřve. Vzjemn styky mezi pohlavími mohou být zdrojem sociálního statusu, přležitost naučit se něco o opačnm pohlaví a úzkých vztazích i přležitost k výběru opačného pohlaví. (Trpišovsk a Vacnov, 2006, s. 59)

2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Informační technologie jsou poměrně mladou záležitostí. Pokud vezmeme v potaz, že internet vznikl až v 60. letech 20.století a ještě v roce 1983, pod názvem ARPANET, nabízel jen velmi omezené využití, zdá se být až neuvěřitelné, že během poměrně krátké doby prošel tak obrovským pokrokem. Možnosti, které nám nabízí internet dnes, se dají jen těžce srovnat s možnostmi, které internet nabízel na jeho začátku. Bez nadsázky lze říci, že na internetu je dnes možné najít téměř cokoli. Svědčí o tom i obrovské množství webových stránek s různým obsahem. Jak uvádí Eriksen (2009, s 20): „Nikdo přesně neví, kolik je na síti v současnosti vystaveno stránek, ale v době vzniku této knihy se jejich počet odhadoval na stovky milionů.“ Díky možnostem, který nám nabízí, ho používá čím dál větší množství lidí. Dle Eriksena (2009, s. 5) byl nárůst uživatelů internetu v roce 2005 oproti roku 2000 celých 253%.

„ V České republice je *internetová populace* vypočtena na 6,3 milionu lidí (září 2012) a skoro polovina z nich je ve věku mezi 15 a 44 roky. Nejvíce lidé využívají Internet pro získávání informací o produktech a službách, následuje získávání informací pro práci či studium a na třetím místě je, trochu překvapivě, sledování videa.“ (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 25)

Sociální sítě dnes ve velké míře nahrazují komunikaci mailem, telefonem nebo pomocí SMS zpráv (*Shortmessagesystem*). V České republice existuje velké množství sociálních sítí (viz.dále).

Dle Eckertová a Dočekala (2013, s. 25) se pohled na užívání sociálních sítí a internetu u věkových skupin poměrně liší:

Mladá lidí ve věku 16- 19 let dnes příliš nerozlišují hranice mezi světem *online a offline*, protože tzv. vyrůstali s internetem a proto je pro ně přirozenou součástí života. Internet je pro ně především místem zábavy a také studia. V nebývalé míře využívají sociální sítě, zejména Facebook.

Uživatelé ve věku 19-29 let taktéž považují Internet za přirozenou součást života a slouží jim k celé řadě činností. Oproti mladším uživatelům jsou však v užívání sofistikovanější a k internetu mnohem kritičtější. Sociální sítě užívají v téměř stejné míře jako mladší uživatelé.

U lidí mezi 30 a 44 lety již můžeme najít velké rozdíly v užívání Internetu. Jde o uživatele, kteří se s Internetem tzv. užili žít, protože internet nepoužívají od dětství, a část z nich se s ním sžít nedokázala. Na sociálních sítích už je tak často nenajdeme. Část z nich se jich bojí z důvodu toho, že si s nimi nevědí rady, další část nevidí důvod, proč je používat.

Uživatelé ve věku 45-65 let užívají Internet omezeně. Převládá u nich nedůvěra k Internetu či strach z možného zneužití. Totéž platí i o sociálních sítích.

2.1 Historie sociálních sítí

První počítače (ačkoli šlo v té době pouze o programovatelné kalkulačky se zaznamenaným programem) se objevily ve Velké Británii a USA již v roce 1945. Dlouho byly tyto přístroje vyhrazeny pouze pro vědecké výpočty vojáků, jejich civilní využití se rozšířilo až během 60. let. Již tehdy se ovšem předvíдалa zvyšující výkonnost těchto strojů, ačkoli si téměř nikdo netroufl předpovědět onen posun k vizualizaci informací a komunikace. Informatika v té době sloužila pouze vědeckým účelům, státním statistikám a velkým podnikům či hromadné správě. (Lévy, 2000, s. 29.)

Obrat nastal zhruba v 70. letech. Na trhu se začali objevovat malé a na tu dobu výkonné přístroje, které vyráběly například firmy Apple, Xerox či Commodore. V roce 1984 představila společnost Apple první Macintosh, tedy počítač vybavený myší a grafickým rozhraním, které o něco později napodobila společnost Microsoft a které dnes najdeme na obrazovkách drtivé většiny dnešních počítačů. V této době již začali počítačovní experti prohlašovat, že za několik let bude osobní počítač v každé kanceláři a že ho bude mít spousta lidí i doma. (Eriksen, 2001, s. 13) Jak dodává Jirovský (2007, s. 15), v roce 1968 také došlo k prvnímu síťovému připojení, které proběhlo mezi čtyřmi univerzitními počítači a ke vzniku sítě ARPANET. Tvůrci nepředpokládali tak gigantický rozmach internetu a proto nebyl na bezpečnost sítí kladen příliš velký důraz. Lévy (2000, str. 29) taktéž uvádí, že odstartovala nová fáze automatizace výroby zahrnující robotiku, nastavitelné výrobní linky, digitálně nastavitelné nástroje atd.

V 80. letech se již začíná rýsovat současný obzor multimédií. Informatika se začíná prolínat s telekomunikacemi, vydavatelstvím, televizí a filmem. Objevují se nové formy interaktivních sdělení- vznikají videohry a hyperdokumenty (CD-ROM). (Lévy, 2000, s. 30)

Začátkem 90. let získávají světový význam společenství a kulturní hnutí složená s mladých profesionálů velkých metropolí a kampusů. Informační sítě, které se vytvářely od konce 70. let se propojily a počet osob a počítačů připojených na tuto síť geometricky vzrostl. Digitální technologie se projevily jako infrastruktura kyberprostoru, místa společenské tvorby, jednání a organizace, ale také jako nový trh znalostí a informací. (Lévy, 2000, str. 30)

Je třeba si uvědomit, že rychlost rozvoje počítačové a komunikační technologie byla mimo veškeré běžné praktiky. Společnost zvyklá na relativně pomalý technický rozvoj proto reagovala zpožděním. Výpočetní technika absolvovala 90 % celé své historie během 2. poloviny 20.století a proto není divu, že lidská společnost (přetavující zvyky, morálku a etiky do podoby zákonů a pravidel po staletí), začala za pokrokem technologií zaostávat. (Jirovský, 2007, s.15)

2.2 Popis nejčastěji využívaných sociálních sítí

Sociálních sítí je v současné době velké množství, a proto není možné zabývat se každou z nich. Z tohoto důvodu si v této podkapitole popíšeme jen několik z nich, a to ty, které jsou často využívány v českém prostředí.

Facebook je v současné době nejrozšířenější sociální sítí vůbec. Přestože byla tato sociální síť založena teprve v roce 2004, podle odhadů ji navštěvuje více než miliarda uživatelů. Facebook umožňuje najít a vytvářet různě velké komunity, ať už kamarádů, rodinných příslušníků, spolupracovníků či osob se stejnými zájmy a sdílet s nimi informace. Byl založen v roce 2004 Markem Zuckerbergem jako uzavřená studentská skupina, od té doby se však rozšířil i do škol, podniků či kamkoli jinam napříč celým světem. Pokud se podíváme na Facebook v kontextu uživatelů v České republice, zjistíme, že ho v roce 2013 využívalo více než 3, 7 milionu uživatelů, z čehož plyne, že Facebook byl využíván více než polovinou české internetové populace. Nejvíce zastoupenou věkovou skupinu tvoří lidé ve věku 25- 29 let, je třeba také zmínit že uživatelé ve věku 20-39 let tvoří více než 50 % uživatelů Facebooku v ČR. (Hrdlička, 2013, s.7-9)

Twitter navštěvuje více než 241 milionů aktivních uživatelů měsíčně napříč celým světem. Jeho posláním je dát každému možnost vytvořit a okamžitě sdílet nápady a informace bez jakýchkoli bariér. Zprávy posílané v rámci této sociální sítě se označují

Tweety. Twitter podporuje v současné době více než 35 jazyků. Byl vytvořen v roce 2006 Jackem Dorseyem, který uveřejnil první příspěvek na Twitteru 21. března. V červnu roku 2012 byl změněn design. (Twitter, 2014)

Lide.cz je sociální síť provozovaná firmou Seznam.cz. Na této sociální síti se nacházejí uživatelé všech věkových kategorií, největší uživatelskou základnu této sociální sítě tvoří uživatelé ve věku 15-44 let. Rozložení pohlaví uživatelů je téměř vyvážené, Lide.cz navštěvuje 51 % mužů a 49 % žen. Server je rozdělen do několika kategorií zahrnujících chat, diskusní fóra, profily či videa. Průměrný čas, který na této sociální síti stráví reálný uživatel, je 4 hodiny měsíčně. Hlavní a nejpoužívanější službou v rámci Lide.cz je služba Profil. Aktivních profilů je podle odhadu kolem 3,3 milionu. Zároveň je prohlížení profilů jednou z nejčastějších činností uživatelů. (Seznam.cz, 2014)

XChat provozuje firma Centrum holdings již od roku 1999. Xchat slouží nejenom k poznávání lidí, ale nabízí i další využití, jako je například vlastní profil s osobní fotkou, údaji a přáteli, neomezené nahrávání fotek a obrázku do fotoalb, zveřejňování názorů a myšlenek na fórech, offline vzkazy či osobní setkání v rámci organizovaných srazů. Kromě toho se nabízí i možnost založení vlastního e-mailu v rámci portálu Centrum.cz nebo hraní online her. (Centrumholdings, 2014)

Instagram je sociální síť zaměřená především na fotografie. Umožňuje sdílet fotografie a informace. Instagram je založen na 3 základních myšlenkách. První je ta, že mobilní telefony vytvářejí většinou průměrné fotografie, proto Instagram nabízí možnost proměnit fotografie pomocí filtrů do téměř profesionálních snímků. Další myšlenkou je sdílení fotografií na více stránkách současně, proto jsou fotografie po umístění na Instagram zveřejněny i na dalších stránkách uživatele. Poslední myšlenkou byla snaha o rychlost a efektivnost, Instagram se proto snaží o rychlé vkládání informací. Instagram založili Kevin Systrom a Mike Krieger. K používání Instagramu je nutné, aby měl uživatel nejméně 13 let, a není povoleno vkládat násilné, sexuální, diskriminační, protiprávní ani pornografické fotografie.

3 RIZIKA UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Pokud jsme uživateli sociálních sítí, je třeba myslet i na případná rizika s nimi spojená. Jako všude jinde nám i na sociálních sítích mohou hrozit různá nebezpečí, přes hoax až po závažnou kybešikanu či kybergrooming. Na tuto skutečnost bychom neměli zapomínat, protože nás před těmito riziky může ochránit především vlastní opatrnost. Pro zvýšení bezpečnosti bychom se měli řídit pravidly pro práci internetem, které charakterizuje občanské sdružení Nebud' obět'! (2014):

1. „Nedávej nikomu adresu ani telefon! Nevíš, kdo se skrývá za obrazovkou!
2. Neposílej nikomu po internetu svoji fotografii, nesděluj svůj věk!
3. Udržuj heslo své internetové schránky v tajnosti, nesděluj ho ani kamarádovi!
4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární e-maily!
5. Nedomlouvej si schůzku po internetu, aniž bys o tom řekl alespoň jednomu z rodičů.
6. Pokud Tě nějaký obrázek nebo e-mail šokuje: okamžitě opusť webovou stránku.
7. Svěř se dospělému, pokud Tě internet vyděsí nebo přivede do rozpaků!
8. Nedej šanci virům. Neotevírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy!
9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš!“

Naproti tomu nejsou pravidla pro bezpečné používání internetu jedinými pravidly, která bychom měli při užívání internetových sítí dodržovat. Jedním z takových souborů pravidel je tzv. *Netiketa*, která je jakýmsi kodexem slušného chování na internetu. Vznikla spojením slov *net* (virtuální síť) a *etiketa* (kodex slušného chování). Netiketa se tedy zaměřuje na uživatele internetových sítí, ať už odesílatele elektronické pošty, účastníky chatů a diskusí či tvůrce internetových stránek. Za základní pravidlo by se dalo považovat pravidlo hovořící o tom, že bychom si neměli k cizím lidem dovolovat to, co bychom si k nim nedovolili na ulici. Kromě tohoto pravidla poskytuje Netiketa dalších 10 pravidel. Hovoří se zde o tom, že bychom neměli poškozovat ostatní uživatele a ani je omezovat při jejich práci na síti či nahlížet do jejich souborů. Je zde také zmínka o tom, že by internet neměl být využíván ke krádežím, zveřejňování falešných údajů, užívání zdrojů ostatních uživatelů bez uvedení autorství a osvojení duševního bohatství jiných. Taktéž bychom neměli kopírovat softwary, které jsme si nekoupili a při tvoření programů uvažovat nad důsledky. Poslední pravidlo navrhuje uživatele internetu k užívání počítače s úctou, respektem a ohleduplností. (Nebud' obět', 2014)

3.1 Kyberšikana

S rozvojem informačních technologií se stále častěji objevují případy kyberšikany. Dle Rogers (2010, s. 12) pojem *kyberšikana* ještě donedávna rodiče, pedagogové ani odborníci příliš nepoužívali, dnes je tomu však jinak. První výzkumy kyberšikany v České republice však byli publikovány až v letech 2009 a 2010.

„Termínem kyberšikana (*cyberbullying*) označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např.pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti“ (Krejčí, 2010, s.3). „Jde o šikanu, která probíhá v prostředí *virtuálním*, prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Může se prolínat s tradiční šikanou v reálném světě.“ (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 64)

„Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií“ (QuingLi, 2004 cit. Podle Krejčí, 2010, s. 4).

Kyberšikana úzce souvisí s šikanou. Jak definuje Spurný (1996, s. 113) : „Termínem *bullying* označujeme šikanování žáků mezi sebou, a to nejčastěji výpraskem, nadávkami, posměchem, pomluvami, hrozbami, okrádáním, vyobcováním z kolektivu.“ Můžeme si tedy všimnout jisté podobnosti šikany s kyberšikanou. Dle Krejčí (2010, s. 3) se však kyberšikana odehrává pouze v psychické rovině, zatímco šikana se může projevat i fyzickými útoky. Rogers (2010, s. 32) zase upozorňuje na fakt, že kyberšikana se od šikany liší v tom, že agresori si mohou od svých obětí uchovat určitý odstup, kromě toho může kyberšikana probíhat kdykoli během dne a téměř kdekoli.

Anonymita virtuálního světa způsobuje, že útočníkem může být v podstatě kdokoli. Nehraje zde roli věk, pohlaví, fyzické dispozice, odvaha zaútočit či sociální postavení.

„Původcem kyberšikany se může stát každý, kdo má potřebné znalosti informačních a komunikačních technologií. To koresponduje i s výsledky některých výzkumů (výzkum Univerzity Antverpy, 2005-2006), podle nichž útočníci tráví více času na internetu, a to bez dohledu rodičů, kteří se navíc příliš nezajímají o to, k čemu jejich děti internet používají .“ (Krejčí, 2010, s. 11) Do kyberšikany se zapojují i tzv. šířitelé kyberšikany. Jedná o lidi, kteří dále rozesílají informace o kyberšikaně a tak se do kyberšikany nevědomě sami zapojují. Podobnou skupinou jako šířitelé jsou tzv. diváci, což

jsou přihlízející šikany, kterých může být v případě kyberšikany velmi mnoho- v podstatě každý, kdo má přístup k internetu. Obě tyto skupiny mohou znásobit dopad útoku na oběť. (Kopecký a Krejčí, 2010, s. 6)

Podobné je to i v případě charakteristik oběti. Jak uvádí Kopecký a Krejčí (2010, s. 6) : „Stejně jako je tomu u původců šikany, ani u obětí nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti.“

Na závěr je nutné říct, že diagnostika kyberšikany je poměrně složitá. Vyhledávání obětí kyberšikany je stejně složitě, jako vyhledávání obětí klasické šikany. Jako obranu před útokem doporučují ukončit komunikaci s útočníkem, zamezit útočnickovi přístup k oběti, pokusit se odhalit pachatele, dále oznámit útoky dospělým, uložit si důkazy pro vyšetřování a v neposlední řadě si všimnout, zda v okolí neprobíhá kyberšikana a podpořit oběť, či se pokusit jí poradit. (Kopecký a Krejčí, 2010, s. 6)

3.2 Kybergrooming

Jak již bylo řečeno, sociální sítě a jejich *online prostředí* vytvářejí prostor pro značnou anonymitu. Prostřednictvím falešného profilu nebo přezdívky na chatu se může kdokoli vydávat za kohokoli chce. Tato skutečnost nás přivádí k dalšímu nebezpečí, které může na sociálních sítích čekat, a to ke *kybergroomingu*.

Jak již bylo řečeno, kybergrooming probíhá především kvůli falešné identitě útočníka. V souvislosti s tím mluvíme o tzv. *virtuální identitě*. Pokud dle Šmahela (2003, s. 41) mluvíme o virtuální identitě, mluvíme v podstatě o tom, co přiřazujeme identitě naší reprezentace v internetovém prostředí, v tomto smyslu se tento pojem běžně používá. Virtuální identitu lze rozdělit na osobní virtuální identitu, která se vztahuje k tomu, čím je moje reprezentace ve virtuálním prostředí, a sociální virtuální identitu, která charakterizuje kam ve virtuálním prostředí patřím či čeho jsem součástí. Změna virtuální identity nastává ve chvíli, kdy v internetovém prostředí jakkoliv změním či nahradím svou virtuální reprezentaci (změna přezdívky, e-mailu).

„Termín kybergrooming označuje chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce.“ (Kopecký a Krejčí, 2010, s. 14)

Dle Kopeckýho a Krejčí (2010, s.14-19) probíhá manipulace v rámci kybergroomingu obvykle delší dobu, nejčastěji od přibližně 3 měsíců až do několika let. Samotný proces manipulace prochází čtyřmi základními etapami:

Příprava kontaktu-v této etapě si útočník připravuje podmínky pro útok, vytváří si zpravidla falešnou identitu. Někdy mohou útočníci vystupovat i jako představitelé firem, které obětem přinesou nějaký užitek.

Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu- útočník již navazuje kontakt s obětí, snaží se budovat a prohlubovat virtuální vztah s ní. Typickým rysem útočníka je tzv. *efekt zrcadlení*, kdy útočník napodobuje oběť za účelem prolomit její zábrany (např. v řeči, zájmech). Současně se snaží o oběti zjistit co nejvíce údajů a zároveň se pokouší navázat s obětí co nejužší vztah tím, že využívá různých forem úplatků (peníze, počítačové hry, moderní oblečení atd.). Cílem útočníka v této fázi je také snižování zábran v oblasti sexuality a taktéž se snaží o izolaci oběti od okolí.

Příprava na osobní schůzku- útočník má již dostatek informací a osobních údajů o oběti a proto může zkusit pozvat oběť na osobní schůzku. V případě nesouhlasu oběti ji začne vydírat, vyhrožuje zveřejněním kompromitujících materiálů (např. nahé fotografie), což vede často k tomu, že oběť se na schůzku kvůli nátlaku dostaví.

Osobní schůzka- hlavní cíl kybergroomera, zakončení předcházejících etap. První schůzka může být nevinná, útočník si může pouze ověřovat identitu oběti, nebo se může pokusit prohloubit vztah s obětí dalším dárkem. K útoku může dojít až po několika osobních schůzkách.

Podle Eckertové a Dočekala (2013, s. 46) nelze jednoznačně určit, jací lidé se stávají útočníky. Najdeme mezi nimi osoby s nízkým sociálním statusem i vysoce postavené osoby. Mezi útočníky převažují osoby, které doposud nebyli trestány a v řadě případů se stává, že oběť útočníka zná. Pachatelé se také liší v míře manipulace s obětí, někteří například přimějí oběť jen k zaslání intimních materiálů a nevyžadují osobní schůzku.

Charakteristika obětí kybergroomingu je o něco konkrétnější. Kopecký a Krejčí (2010, s. 14) uvádějí, že nejčastějšími oběťmi jsou děti ve věku 11-17 let, častěji se jedná o dívky. Oběti tvoří uživatelé internetu, kteří tráví v komunikačních prostředcích (chat, sociální sítě atd.) velké množství času a navazují zde kontakty s ostatními.

3.3 Kyberstalking

„Stalking (lov, pronásledování) označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu. Ve spojení s využíváním ICT u útočnicka hovoříme o termínu *kyberstalking*.“ (Kopecký a Krejčí, 2010, s. 24)

Dle Eckertové a Dočekala (2013, s. 67) pachatel obětí při stalkingu pronásleduje, omezuje a obtěžuje. Taktéž výrazně narušuje soukromí oběti a vyvolává v ní strach a úzkost. Pokud útočník při stalkingu využívá především Internet, ať už se jedná o e-maily či sociální sítě, a mobilní telefon, mluvíme o *kyberstalkingu*.

Dle Kopeckého a Krejčí (2010, s. 24- 25) jsou nejčastější projevy stalkingu následující:

Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat obět'- útočník se snaží navázat kontakt s obětí, nejčastěji prostřednictvím chatu, SMS zpráv, e-mailů či telefonátů. Zprávy mohou mít veselý až příjemný obsah, též ale urážející či zastrašující.

Demonstrování moci a síly stalkera-stalker klade důraz na výhrůžky, které v oběti budí oprávněný strach a obavy. V oblasti elektronických médií se stálet omezuje většinou na výhrůžky opírající se o poznatky o oběti (vím, kde jsi, co děláš, vidím tě atd.)

Naplňování výhrůžek- pokud dosud pokusy stalkera selhávají, může dojít na naplnění původních výhrůžek. Může se jednat například o ničení a poškozování majetku či útok na obět' nebo její blízké.

Stalker se vydává za obět'- stalker označuje sám sebe za obět' ve snaze obrátit veřejné mínění na svoji stranu. Předstírá, že se mu obět' mstí.

Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem- dochází ke snahám očernit obět', například prostřednictvím šíření nepravdivých informací v okolí oběti. Tyto informace může šířit pomocí chatu, ICQ, Skypu, e-mailů či sociálních sítí.

Podle Eckertové a Dočekala (2013, s. 67) stalkeri pochází z různých společenských vrstev a obětí se může stát i bez vlastního zavinění kdokoli. Aby obět' vhodně zastavila pronásledování, je třeba požádat o radu odborníky. Mezi nejčastější oběti stalkingu patří známé osobnosti, bývalí partneři atd.

„Stalking je v trestním zákoníku vymezen jako trestný čin nebezpečné pronásledování (§ 354)“ (Kopecký, 2010, s. 11).

Dle Kopeckého (2010, s. 11) musí být pro obvinění ze stalkingu dodrženy tři podmínky:

1. Musí být jisté, že stalker tak činí proti vůli oběti.
2. Pronásledování musí být intenzivní
3. Pronásledování musí trvat dlouhodobě, minimálně 4 – 6 týdnů

3.4 Další nebezpečné jevy

Výše zmíněné rizika, které jsou spojené s užíváním sociálních sítí, ovšem nejsou jedinou hrozbou. Se stále rostoucím rozmachem informačních technologií se bohužel zvyšují i rizika tímto způsobená. Také hrozí tyto nebezpečí stále větší skupině obyvatel a čím dál více věkovým skupinám. Nejlepší obranou je přitom vlastní opatrnost.

Tuto skutečnost potvrzují i provedené výzkumy. Jedním z nich byl výzkum uspořádaný v roce 2013 společností Seznam.cz a Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci mezi více než 21 000 respondenty ve věku mezi 11 až 17 lety. Výzkum ukázal, že děti tohoto věku často potencionálním útočníkům nahrávají, protože o sobě na internetu sdělují citlivé údaje. Jméno a příjmení zveřejňuje 76 % dotazovaných a 55 % z nich zveřejňuje i fotografii obličeje. Tuto skutečnost nemění ani fakt, že téměř 51 % dotazovaných má zkušenosti s kyberšikanou, kdy se ve 33% jedná o verbální útoky, 24 % obtěžování za pomoci prozvánění a v 17 % o vyhrožování či zastrašování. Sami děti se ovšem přiznaly, že jsou mnohdy autory kyberšikany vůči ostatním uživatelům. 11 % z nich se přiznalo k verbálním útokům a 6 % k obtěžování prozváněním. Pozitivní zůstává, že 59 % z dotazovaných by se v takovém případě svěřilo kamarádům, sourozencům či rodičům. Pouhé 3% z nich by se svěřila učitelům. (Bezpečný internet.cz, 2014)

Výzkum uskutečněný v květnu 2009 agenturou TNS AISA pro Nadaci Naše dítě, při kterém bylo testováno 319 rodin s potomky ve věku mezi 10 a 15 lety, navíc dodává, že téměř polovina dětí mezi 10- 15 lety má počítač s internetovým připojením přímo ve svém pokoji, mohou tedy využívat internet zcela bez dozoru. Děti tohoto věku také tráví na internetu průměrně 1,5 hodiny v pracovní dny, o víkendu však tato hodnota roste na průměrně 2,5 hodiny, tedy o hodinu více, než v pracovní dny. Je třeba zmínit také výsledky týkající se chování rodičů. Pouze 8% rodičů využívá programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám a 17 % rodičů neprovádí kontrolu toho, co si děti na internetu

prohlíží. Podstatné je také zmínit, že jen polovina z rodičů patnáctiletých dětí má pro používání internetu jejich dětmi daná pravidla. (Nebud' oběť, 2014)

3.4.1 Flaming

„Flaming je termínoznačující nepřátelské chování uživatelů na Internetu, které obvykle doprovází urážky, nadávky, vyhrožování apod. Flaming je obvykle spojen se sociálním prostředím diskusních fór, webového chatu či IRC, může však být realizován i prostřednictvím e-mailu.“ (E-bezpečí, 2014)

Jak uvádí Peterka (1995, cit. podle Šmahel, 2003, s. 78), pokud nějaký příspěvek způsobí, že na něj někdo jiný ostře zareaguje, pak se jeho reakci říká tradičně *flame*. Pokud následuje stejně podrážděná reakce i ze strany autora příspěvku, jedná se o tzv. *flamewar*, která může probíhat i mezi několika flamery. Flame, přeložen jako vzplanutí, je tedy synonymem pro agresi ve slovních diskusích.

Pokud se pozastavíme nad původem této agrese, zjistíme, že psychologické teorie se shodují v tom, že některé vlivy mohou tendenci k agresi zvyšovat. Například Wallaceová (1999 cit. podle Šmahel, 2003, s. 79) tvrdí, že agrese v internetovém prostředí je do určité míry způsobena samotnou technologií, především rychlostí (respektive pomalostí) internetových přípojek. Uživatel internetu tráví většinu času čekáním na odezvu, což vede k tomu, že se zvyšuje jeho frustrace, která předpokládá možnou agresi. Šmahel (2003, s. 80) dodává, že jinou věcí, která může vést ke zvyšování frustrace a agrese, je špatné připojení a nechtěné odpojování uživatele od daného serveru. Naši odolnost vůči agresi však nesnižuje pouze frustrace, ale kterákoliv negativní událost. Dalším častým podnětem k agresi na internetu bývá jakýkoliv útok na naši osobu, charakter či virtuální postavu.

Lidé si při komunikaci ve virtuálním světě dovolí mnohem více, než při komunikaci tváří v tvář, a to především v důsledku zkušeností lidí s internetem jako prostředím bez zábran, vyvolávající navíc pocit relativního bezpečí kvůli fyzickému odstupu. (Šmahel, 2003, s. 80). Wallaceová (1999, cit. podle Šmahel, 2003, s. 80) dodává, že ačkoli může být anonymita v internetovém prostředí za některých okolností velmi příznivým jevem, je jedním z vlivů, které vedou v internetovém prostředí ke zvýšené agresi. Pokud jsou lidé přesvědčení o tom, že je není možné osobně kontaktovat a protivník

jim nemůže jejich okce oplatit, mají tendence být méně svázaní sociálními normami a konvencemi.

Častým tématem flamewars jsou dlouhodobé spory či kontroverzní otázky, které souvisejí s osobním přesvědčením. Může se jednat například spory zastánců operačních systémů Microsoft Windows či Linux nebo o diskuse o interrupcích. Námětem ovšem může být v podstatě cokoli. (E-bezpečí, 2014)

Je třeba zmínit, že při flamengu má podstatnou úlohu také *troll*, čili člověk, který se snaží vyvolat konflikt či rozvrátit diskusi. Troll často do diskuse zavádí témata, která vůbec nesouvisejí s řešeným problémem, mohou jimi být například politická sdělení. (E-bezpečí, 2014)

3.4.2 Hoax

„Hoax je anglické slovíčko pro podfuk a v případě Internetu a počítačů jde o velmi častou věc. Lidé běžně věří různým pohádkám a povídkám a ochotně je posílají svým přátelům. Toho využívají tvůrci *hoaxů* – prostě si vymyslí něco, čemu lidé uvěří, a ti to pak sami šíří dál. Přitom to ale vůbec není pravda.“ (Eckertová a Dočekal, 2013, s.113)

Výraz *hoax* je původem z angličtiny a překládáme jej jako falešnou a poplašnou zprávu, podvod či žert. Hoaxy si přeposílají sami uživatelé, šíření tedy není samovolné a skryté jako u šíření virů a trojských koní. (Nebud' obět!, 2014)

Hoax lze poznat podle následujících znaků (HOAX, 2014):

Popis nebezpečí (viru) – Smyšlené nebezpečí bývá popsáno stručně, pokud se jedná o vir, bývá uváděn i způsob šíření.

Ničivé účinky viru- zde hraje velkou roli fantazie autora. Může se jednat o účinky jako zformátování disku, stejně tak ale mohou být účinky méně důvěryhodné, jako například výbuch počítače.

Důvěryhodné zdroje varují- u většiny případů *hoaxů* se snaží autor přesvědčit, že varování přišlo od důvěryhodných zdrojů, jako je například Microsoft či FBI.

Výzva k dalšímu rozeslání-tento bod je u *hoaxů* nezbytný. Část uživatelů tuto výzvu uposlechne, což vede k lavinovitému šíření poplašných zpráv.

Je třeba dodat, že jako hoax můžeme taktéž označit zprávu, která „obsahuje nepřesné, zkreslující informace, účelově upravené polopravdy, nebo směsku polopravd a lží.“ (HOAX, 2014)

Důvodů, které vedou autora k vytvoření hoaxu, je hned několik. Autor se může snažit vyvolat strach, šířit falešnou radu či manipulovat s názory lidí. Stejně tak může jít o snahu poškodit instituci, značku, firmu, výrobek nebo vylákat z čtenářů peníze. V neposlední řadě může jít autorovy jen o to, aby ohromil, zaujal, přilákal pozornost či si zkrátka jen vystřelil z důvěřivých uživatelů. (Nebud' obět', 2014)

„Podvodných e- mailů bývají denně rozesílány desítky druhů. Jedinou obranou proti těmto podvodům je rozumné uvažování!!! V praxi můžeme použít následující pravidlo: jestliže zpráva obsahuje výzvu k hromadnému rozesílání na další adresy, je to podezřelé a s největší pravděpodobností se jedná o hoax.“ (HOAX, 2014)

3.4.3 Sexting

S vývojem komunikačních technologií vznikl i další, poměrně nový fenomén, kterým je tzv. *sexting*, který můžeme volně přeložit do češtiny jako sextování. Jak nám již název napovídá, slovo *sexting* je složeninou dvou slov, *sex* a *texting*.

„Sexting označuje zasílání či sdílení vlastních odhalených fotografií, videozáznamů nebo textů (např. sms, e-mailů) s erotickým a sexuálním podtextem, prostřednictvím moderních komunikačních technologií. „ (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 68)

První případu sextingu byly zaznamenány v roce 2005. Je potřeba říci, že sexting podporuje šíření pornografie mladistvích a dětí, které je celosvětově zakázáno. I v České republice bylo zaznamenáno několik případů sextingu a řadu z nich lze posuzovat právě jako šíření dětské pornografie. Každý případ sextingu se v České republice řeší individuálně, některé případy jsou vyhodnoceny jako přestupek, jiné jsou již považovány za trestný čin. Záleží na druhu fotografií a způsobu jejich šíření, u nezletilých osob může být sexting považován za trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže. (E-bezpečí, 2014)

Sexting je velmi rizikové chování, a to hned z několika důvodů. Při sextingu je dán útočníkům k dispozici citlivý materiál, který je lehce zneužitelný a pokud je umístěn na internet, může zde kolovat i několik let či může být použit několik let po svém vzniku.

Oběť sextingu se může stát zároveň obětí sexuálního útoku a šířitelé sextingu se mohou stát pachateli přestupku či trestného činu, jako je šíření dětské pornografie, ohrožování výchovy dítěte atd. (Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2014)

Je nutno také zmínit, že pořizování intimních a vyzývavých fotografií, se pomalu začíná stávat součástí virtuální intimity mladých. Potencionálními oběťmi sextingu se proto mohou stát i dospívající a děti. Mnoho rodičů však o tomto nebezpečí neví a proto nemá potřebu své děti před nebezpečím sextingu varovat. (Nebud' oběť!, 2014)

Nejjednodušší radou, jak se bránit proti sextingu, je nepořizovat zneužitelné intimní fotografie. Z toho důvodu je důležité klást důraz na osvětu mezi školní mládeží a současně zapojovat do školení i rodiče, kteří by také měli umět s žáky o sextinguhovořit. (Nebud' oběť, 2014)

3.4.4 Pharming

„Pharming označuje manipulativní postupy, které mají přimět uživatele, aby útočnickovi sdělil své osobní údaje.“ (E-bezpečí, 2014)

Případy pharmingu se objevují nejčastěji ve spojitosti s internetovým bankovníctvím, mohou se však objevovat i ve spojitosti s jinými oblastmi. Pokud se jedná o pharming, při kterém dochází k podvržení falešné internetové stránky, může jít o nebezpečí, které nemusí rozpoznat ani zkušený uživatel, protože falešná internetová stránka je často téměř totožná s originální stránkou. V tomto případě pak probíhá pharming tak, že uživatel je po zadání stránky v prohlížeči přesměrován na stránku falešnou, která je téměř totožná s originální, což vede k tomu, že uživatel své osobní údaje na podvržené stránce zadá. (Technet.cz, 2014)

Naproti tomu lze falešné stránky podle určitých znaků rozpoznat. Na první pohled si můžeme všimnout, že stránka se chová jinak než obvykle- většinou jde o to, že po uživateli vyžaduje údaje, které běžně nejsou třeba. Na nebezpečí pharmingu může také upozorňovat adresní řádek (místo, kde se zadává internetová adresa). Pokud adresní řádek neobsahuje obvyklou webovou adresu, je to známka toho, že se může jednat o podvodnou internetovou stránku. Pokud získáme podezření, že jde o podvodnou stránku, je na místě ze stránky ihned odejít, pokud se jedná o případ internetového bankovníctví, měli bychom kromě toho kontaktovat i klientské centrum. (Bezpečný internet, 2014)

Při obraně proti pharmingu existuje několik jednoduchých zásad. První a hlavní zásadou je nikdy a nikomu na internetu nesdělovat své osobní údaje, jako jsou přihlašovací údaje či heslo. Pharming je často realizován pomocí e-mailů, proto je důležité používat ke své e-mailové schránce ochranu proti spamu, kterou může zajistit poskytovatel e-mailové schránky. Další důležitou zásadou je zásadně neodpovídat na žádný z e-mailů, kde jsou po nás požadovány přihlašovací údaje či heslo, a to i v případě, že e-mail se zdá být věrohodným. (Bezpečný internet, 2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předchozí části práce jsme se snažili o teoretické vymezení období dospívání a nebezpečí, která jsou spojena s používáním sociálních sítí. Naším cílem tedy bylo položit teoretická východiska pro část praktickou, ke které se momentálně dostáváme. Výzkumným problémem praktické části je **Vnímání nebezpečí sociálních sítí u dospívajících**. Touto problematikou bychom se měli zabývat především pro její aktuálnost. Jak víme, v dnešní společnosti je používání počítače a internetu dennodenní záležitostí, navíc internet nepoužívají pouze dospělí, ale i děti a dospívající. Rozvoj těchto technologií však s sebou nese i rozvoj nebezpečí, která jsou s těmito technologiemi spojena. V tomto ohledu je důležitá především prevence – je nutné, aby děti a dospívající při používání internetu a sociálních sítí o těchto nebezpečích věděli, a byli informováni, jak se proti nim bránit.

4.1 Vymezení výzkumných cílů

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak vnímají dospívající nebezpečí spojená s užíváním sociálních sítí.

Dílní výzkumné cíle jsou následující:

- Zjistit, jaké informace o sobě dospívající na sociálních sítích uvádějí
- Zjistit, kolik času tráví dospívající u počítače a k čemu ho nejčastěji používají
- Zjistit, zda mají dospívající zkušenost s některou z forem nebezpečí spojených s užíváním sociálních sítí, popř. s kterými z nich
- Zjistit, jakou věkovou skupinu považují za nejvíce ohroženou těmito riziky
- Zjistit, zda považují dospívající sociální sítě za bezpečné a informace na nich umístěné za věrohodné
- Zjistit, jaké mají dospívající zabezpečení profilů z hlediska síly hesla a maximální možné viditelnosti profilu ostatními uživateli
- Zjistit, zda jsou pro dospívající přátelé na sociálních sítích zároveň přáteli v reálném životě
- Zjistit, zda se domnívají, že mají dostatek informací o tomto tématu a jaký byl pro ně největší zdroj těchto informací a zda se chtějí dozvědět o tomto tématu více informací

4.2 Výzkumné otázky

Na základě stanoveného výzkumného cíle jsme si jako hlavní výzkumnou otázku zvolili: Jak vnímají dospívající nebezpečí spojená s užíváním sociálních sítí?

Dílkami výzkumnými otázkami jsou následující otázky:

- Kolik času tráví dospívající u počítače a k čemu ho nejčastěji využívají? (otázky č. 3-4)
- Jak dlouho již navštěvují sociální sítě a které z nich? (otázky č. 5-6)
- Považují informace umístěné na sociálních sítích za věrohodné? (otázka č. 7)
- Jaké údaje o sobě uvádí na svých profilech? (otázky č. 8-9)
- Jaké mají zabezpečení profilů z hlediska síly hesla a viditelnosti ostatními lidmi? (otázky č. 10-11)
- Jsou pro ně přátelé na sociálních sítích zároveň přáteli v reálném životě? (otázka č. 12)
- S kterými z forem těchto nebezpečí mají respondenti osobní zkušenost? (otázka č. 14)
- Považují sociální sítě za bezpečné a jakou věkovou skupinu považují za nejvíce ohroženou? (otázka č. 13,15)
- Mají respondenti dostatek informací o tomto tématu, jaký byl pro ně největší zdroj těchto informací a chtějí se dozvědět o tomto tématu více? (otázka č. 16- 18)

4.3 Výzkumný soubor

Na základě předem stanovených kritérií jsme zvolili jako výzkumný soubor dospívající ve věku od 11 do 20 let (včetně). Dotazník byl distribuován elektronicky, proto nebyl výběr výzkumného souboru omezen na určitou oblast, ale dotazník byl k dispozici pro kohokoli bez omezení místa. Kromě respondentů z České republiky se zúčastnilo dotazníkového šetření i několik osob ze Slovenska.

Základní soubor tedy tvořili dospívající ve věku od 11 do 20 let. Výzkumný soubor byl vybrán záměrným výběrem, přesněji pak anketním výběrem, při kterém se jedná o to, že jedinci se dostávají do výběru sami na základě vlastního rozhodnutí.

4.4 Metody sběru dat

K získání dat jsme si zvolili kvantitativní výzkum, který byl realizován formou dotazníkového šetření.

Dotazník vychází z teoretických východisek popsaných v teoretické části práce. Skládá se z 18 položek a obsahuje otázky jak uzavřené, tak i polouzavřené a otevřené. Uzavřených otázek je 13, polouzavřené 4 a otevřené pouze 1. Cílovou skupinou byli dospívající ve věku 11 až 20 let (včetně). Dotazníkové šetření bylo realizováno elektronickou formou.

Před samotným výzkumem byl proveden předvýzkum. V rámci předvýzkumu byl dotazník předložen 5 dospívajícím, kteří se mezi sebou lišili věkem i pohlavím. Cílem bylo ověřit srozumitelnost otázek obzvláště pro pubescenty. Na základě předvýzkumu nebyly zjištěny žádné nedostatky, dotazník se tedy zdál být srozumitelný jak pro pubescenty, tak pro adolescenty. Kromě toho se položky dotazníku zdály být jednoznačné a dotazník obsahoval jasné pokyny pro respondenty.

Respondenti měli možnost vyplnit dotazník v rozmezí 13.- 18. února 2014, kdy byl dotazník zveřejněn na sociálních sítích Facebook, Xchat, Lide.cz a Libimseti.cz. Dotazník byl veřejně přístupný, a proto ho mohl shlédnout kterýkoli z uživatelů. Nebyl vyvěšen pouze na jednom místě, ale v rámci každé sociální sítě hned na několika místech- jednalo se především o skupiny zaměřené na cílovou skupinu, chatové místnosti a diskuse. Z tohoto důvodu se téměř ve všech případech jednalo o respondenty, kteří sociální sítě pravidelně navštěvovali, pouze jediný respondent tuto podmínku nesplňoval, a proto byl následně z šetření vyřazen. Kromě tohoto respondenta muselo být z celkového počtu 613 respondentů vyřazeno ještě dalších 92 dotazovaných, kteří překračovali věkovou hranici, jednalo se tedy o osoby starší 20 let. Celkový počet respondentů daného dotazníkového šetření tedy činí 520 osob.

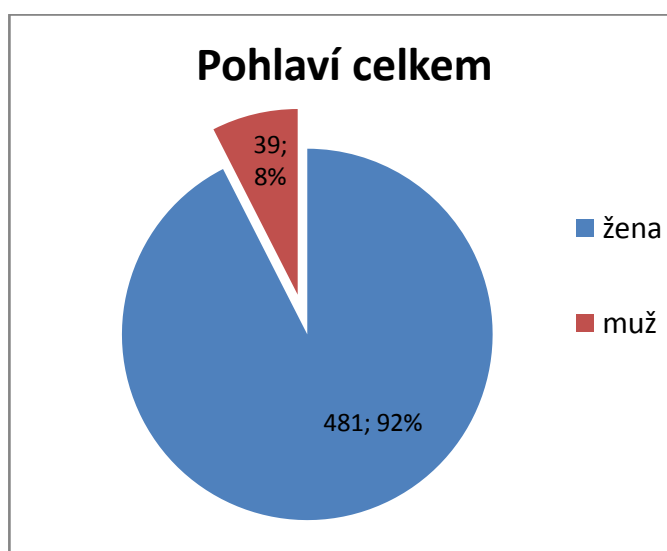
5 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT

V následující kapitole se budeme věnovat zpracování a vyhodnocení získaných dat. Jak již bylo napsáno výše, celkový počet respondentů činil 520 osob, ti byli ovšem následně podle věku rozděleni na pubescenty, kterých bylo 95, a adolescenty, jejichž počet činil 425 osob.

1. otázka: Jaké je Vaše pohlaví?

pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
muž	39	7
žena	481	93
celkem	520	100

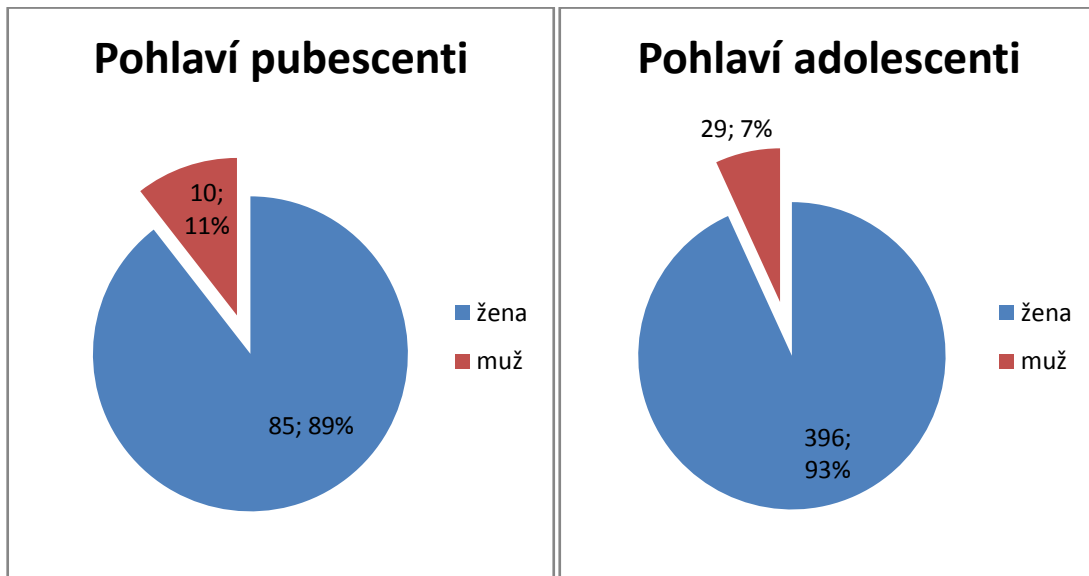
Tabulka č. 1 – Pohlaví

Graf č. 1 - Pohlaví celkem

Otázka č. 1 se zaměřovala na pohlaví respondentů. Pokud se podíváme na respondenty jako celek, zjistíme, že ženy tvořily většinu dotazovaných. Z 520 respondentů tvořily

celých 481 dotazovaných ženy, což je 92 % respondentů. Muži tvořili zbývajících 8 %, bylo jich celkově 39.

Graf č. 2- Pohlaví pubescentů

Graf č. 3- Pohlaví adolescentů

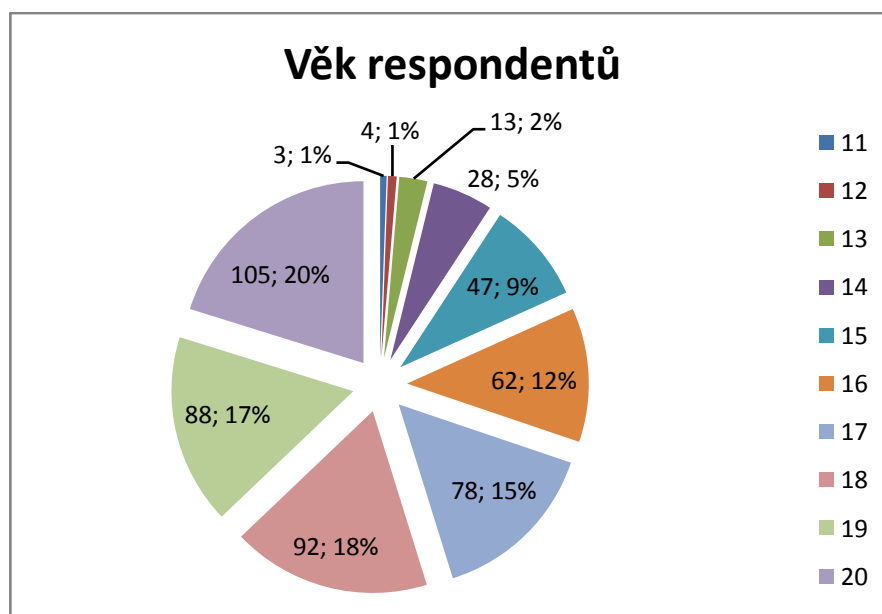
Pokud se podíváme na rozložení pohlaví u pubescentů a adolescentů zvlášť, zjistíme, že poměr mezi pohlavími se mezi pubescenty a adolescenty výrazně neliší. Zatímco u pubescentů tvoří ženy 89 % a muži 11% dotazovaných, u adolescentů tvoří ženy 93 % a muži 7% dotazovaných.

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
11	3	1
12	4	1
13	13	2
14	28	5
15	47	9

16	62	12
17	78	15
18	92	18
19	88	17
20	105	20
celkem	520	100

Tabulka č. 2 - Věk respondentů

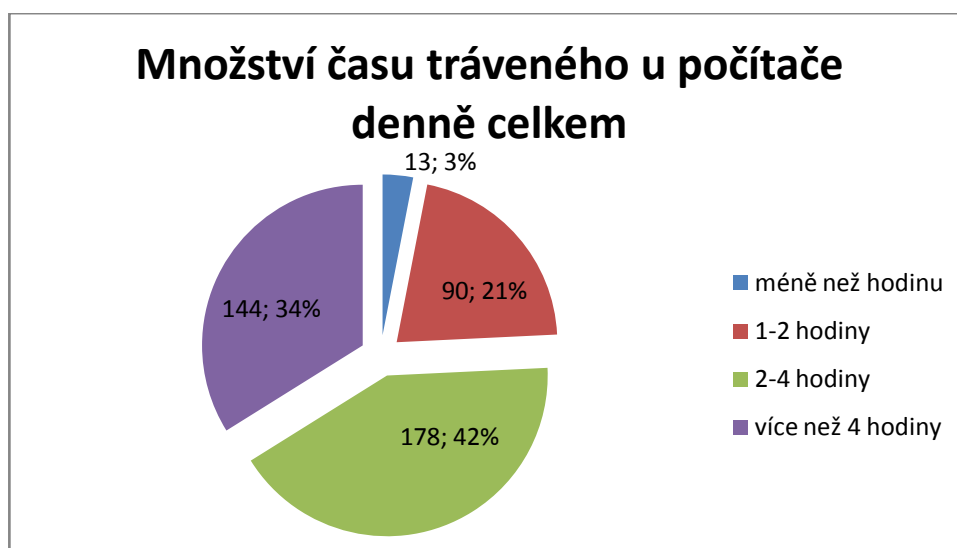
Graf č. 4 - Věk respondentů

Následující otázka se týkala věku respondentů. Abychom se vyhnuli situaci, kdy by respondenti lhali o svém věku z důvodu toho, že by k označení nebyla možnost jejich skutečného věku, byla tato otázka otevřená. Dotazovaní měli možnost napsat svůj věk jak číslem, tak slovem. Nečetnější skupinu tvořili respondenti ve věku 20 let, kterých bylo celkem 105, tvořily tedy celých 20 % dotazovaných. Naopak nejméně početnou skupinu tvořili respondenti ve věku 11 let, šlo o pouhé 3 respondenty. Průměrný věk všech respondentů činil 17,5 roku, průměrný věk pubescentů 14,2 roku a adolescentů 18,2 roku.

Otázka č. 3 : Kolik času denně trávíte u počítače?

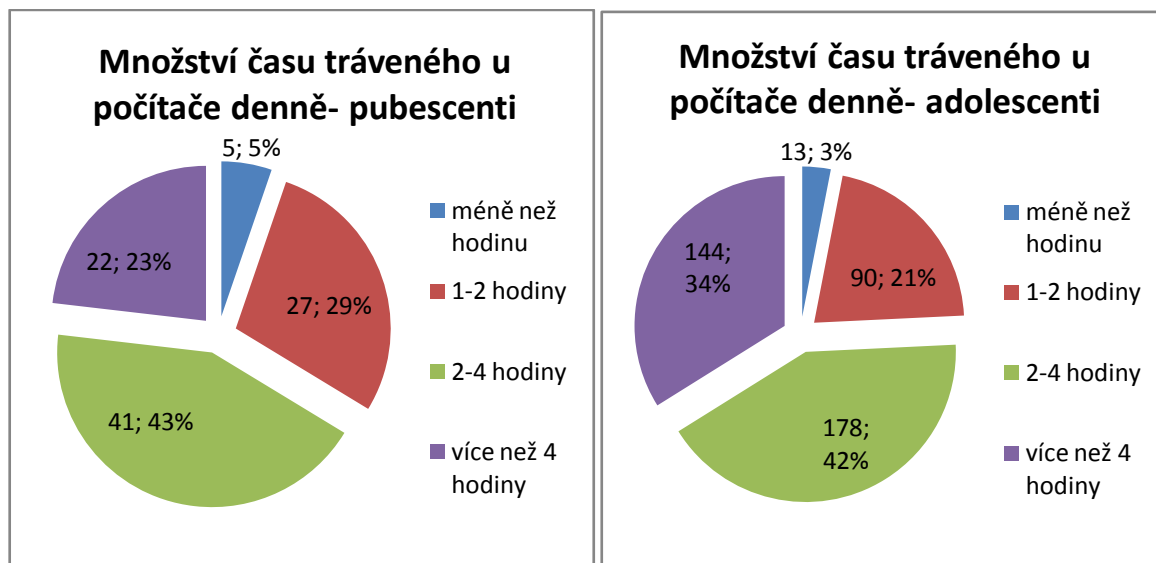
Množství času tráveného u počítače denně	Absolutní četnost	Relativní četnost
Méně než hodinu	13	3
1-2 hodiny	90	21
2-4 hodiny	178	42
Více než 4 hodiny	144	34
Celkem	520	100

Tabulka č. 3 - Množství času u PC denně

Graf č. 5- Množství času celkem

Graf č. 5 vyhodnocuje otázku 3, ve které byli dospívající dotazováni na množství času, které tráví denně u počítače. 166 dotazovaných (32 %) uvedlo, že tráví u počítače více než 4 hodiny denně. Téměř polovina respondentů (42 %) tráví denně u počítače 2- 4 hodiny, jedná se o 219 respondentů. 1-2 hodiny denně tráví u počítače 117 respondentů (23%). Pouze 18 respondentů (3 % z dotazovaných) tráví u počítače 1-2 hodiny. Největší část dospívajících tedy tráví u počítače mezi 2 a 4 hodinami denně.

Graf č. 6- Množství času pubescenti

Graf č. 7- Množství času adolescenti

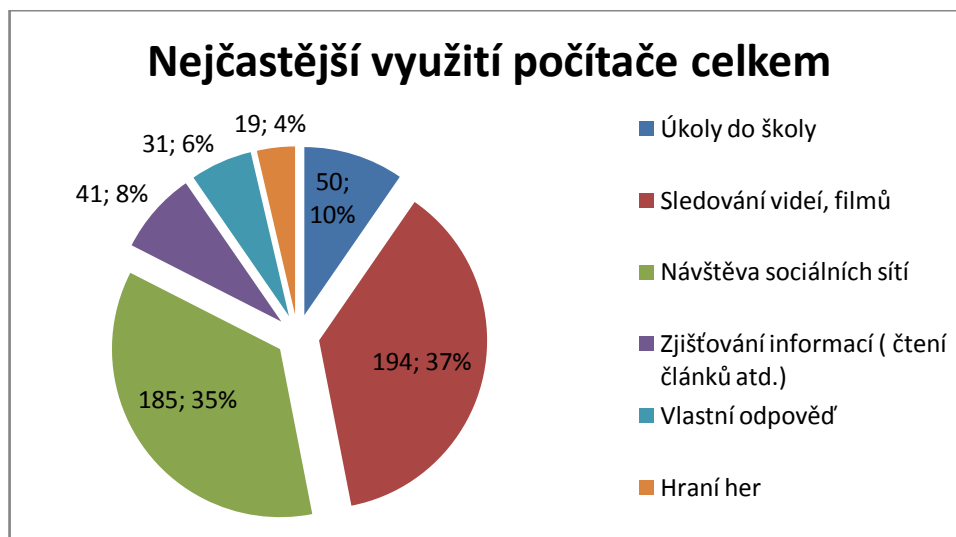
Jak můžeme vidět na grafech č. 6 a 7, pubescenti i adolescenti tráví u počítače nejčastěji 2-4 hodiny denně, jedná se o 43 % pubescentů a 42 % adolescentů. Velký rozdíl není ani v počtu dotazovaných, kteří tráví u počítače méně než hodinu; u pubescentů je to 5% dotazovaných a u adolescentů 3 % dotazovaných, rozdíl je tedy minimální. Znatelnější rozdíl můžeme vidět mezi respondenty, kteří tráví u počítače 1-2 hodiny nebo více než 4 hodiny. Zatímco u pubescentů tráví u počítače 1-2 hodiny denně 29 % dotazovaných, u adolescentů se jedná o 21 % dotazovaných, rozdíl je tedy 8 %. Podobné je to s dospívajícími, kteří tráví u počítače více než 4 hodiny denně; jedná se o 23 % pubescentů a 34 % adolescentů, rozdíl mezi těmito skupinami tedy činí 11 %.

4. otázka: K čemu nejčastěji počítač využíváte?

K čemu nejčastěji počítač využíváte?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Úkoly do školy	50	10
Sledování videí, filmů	194	37
Návštěva sociálních sítí	185	35
Zjišťování informací (čtení článků atd.)	41	8
Vlastní odpověď	31	6
Hraní her	19	4

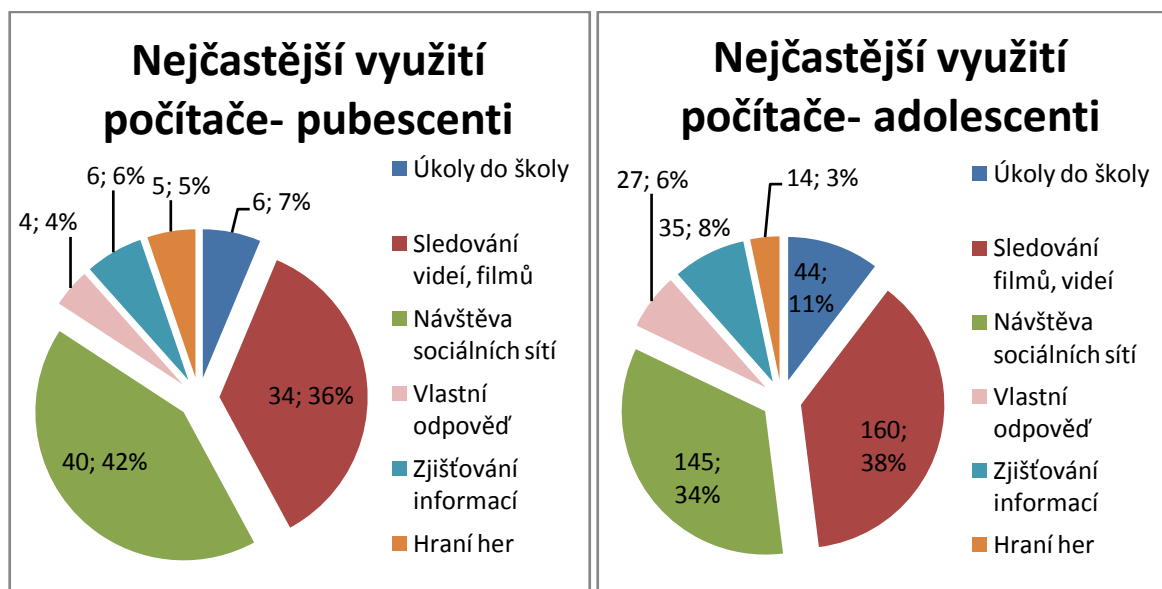
Celkem	520	100
--------	-----	-----

Tabulka č. 4- Využívání počítače

Graf č.8 - Využívání počítače celkem

Jak můžeme vidět na grafu č. 8, mezi nejčastější využití počítače dospívajícími patří sledování videí či filmů, tuto odpověď uvedlo 194 respondentů (37 %). Další nejčastější odpovědí byla návštěva sociálních sítí (185 respondentů, 35 %), následovalo plnění úkolů do školy (50 respondentů, 10 %). 41 respondentů (8%) uvedlo, že nejčastěji využívá počítač k zjišťování informací, 19 respondentů nejčastěji (4 %) nejčastěji hraje na počítači hry. 31 respondentů (6%) uvedlo vlastní odpověď. V takových odpovědích dospívající uvedli například psaní příběhů, používání počítače ve škole místo sešitu, skype, blog, čtení povídek, poslouchání písni či stříhání videa.

Graf č. 9 - Využívání počítače pubescenti Graf č. 10- Využívání počítače adolescenti

Jak si můžeme všimnout na grafech č. 9 a 10, u pubescentů patří k nejčastějším činnostem návštěva sociálních sítí (42 % dotazovaných), kdežto u adolescentů se jedná o sledování filmů či videí (38 % dotazovaných). U obou skupin ovšem patří tyto činnosti k nejčastějším, po nich následuje plnění úkolů do školy (7 % pubescentů a 11 % adolescentů). Nejméně častou činností u obou věkových skupin je hraní her (5% pubescentů a 3 % adolescentů)

Otázka č. 5 : Které ze sociálních sítí navštěvujete?

Sociální síť	Absolutní četnost
Facebook	517
Twitter	112
Lide.cz	21
Libimseti.cz	1
Xchat	11
Vlastní odpověď	64

Tabulka č. 5- Navštěvované sociální sítě

Jak můžeme vidět výše, dospívajícími nejvíce navštěvovanou sociální sítí je Facebook (517 respondentů). Následuje Twitter (112 dotazovaných), dále Lide.cz (21 osob), Xchat (11 dotazovaných) a Libimseti.cz (1 osoba). 64 respondentů uvedlo vlastní odpověď, mezi které nejčastěji patřily odpovědi Instagram, Tumblr, Ask.fm, Edna.cz, Pinterest a Weheartit.

Navštěvované sociální sítě	Absolutní četnost pubescenti	Absolutní četnost adolescenti
Facebook	95	422
Twitter	26	86
Lide.cz	1	20
Libimseti.cz	0	1
Xchat	3	8
Vlastní odpověď	15	49

Tabulka č. 6 - Navštěvované sociální sítě

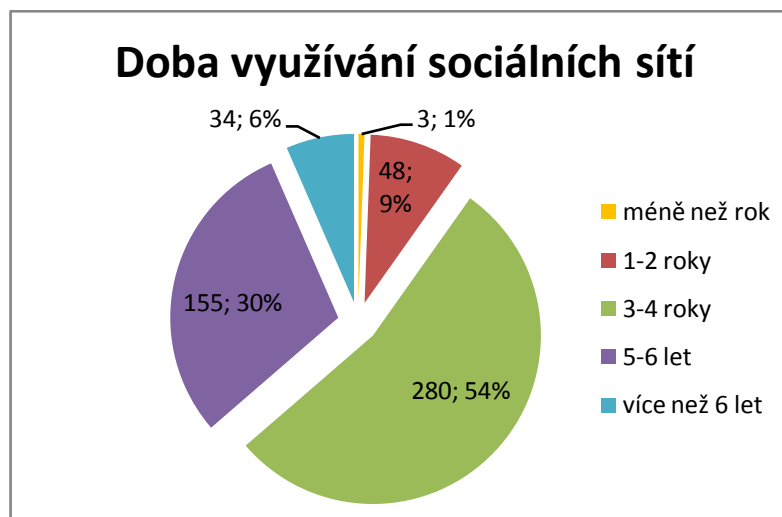
U pubescentů je nejnavštěvovanější sociální sítí Facebook, který navštěvuje dokonce 100 % dotazovaných. Podobné je to i u adolescentů, kde Facebook nenavštěvují pouze 3 dotazovaní. Druhou nejnavštěvovanější sociální sítí je Twitter, a to u obou skupin. Dále následují Lide.cz, Xchat a posledním je stránka Libimseti.cz, kterou navštěvuje jen 1 dotazovaný.

Otázka č. 6 : Jak dlouho již navštěvujete sociální sítě?

Doba využívání sociálních sítí	Absolutní četnost	Relativní četnost
Méně než rok	3	1
1-2 roky	48	9
3-4 roky	280	54
5-6 let	155	30

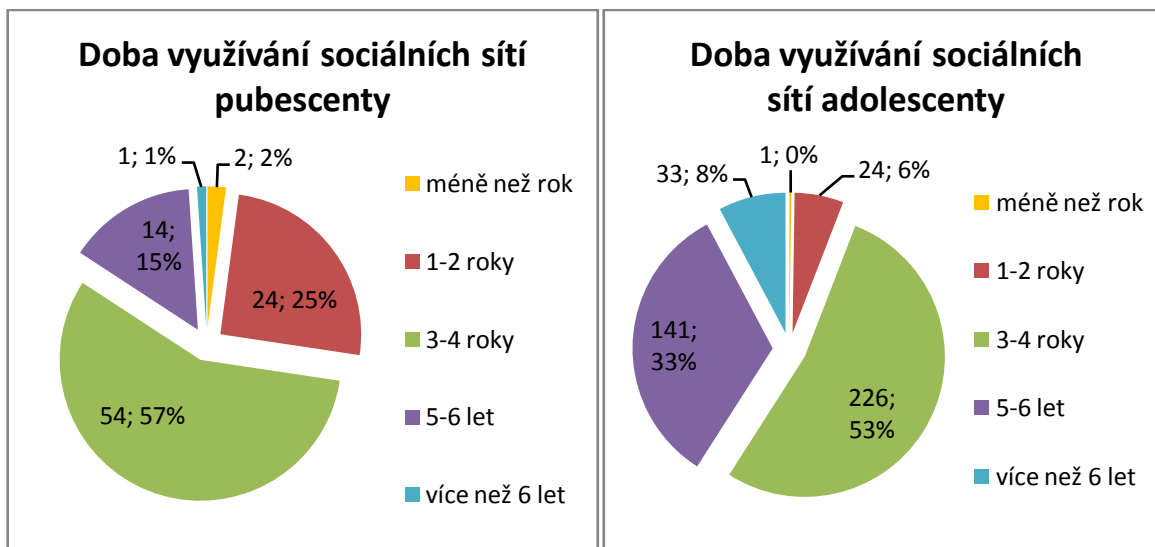
Více než 6 let	34	6
Celkem	520	100

Tabulka č. 7- Doba využívání sociálních sítí

Graf č. 11 - Doba využívání sociálních sítí

Otázka č. 6 se zabývala tím, jak dlouho již respondenti navštěvují sociální sítě. Jak vidíme na grafu, nejpočetnější skupinu tvoří dospívající, kteří navštěvují sociální sítě mezi 3 a 4 lety, jedná se o 280 respondentů (54 %). Další nejpočetnější skupinou jsou dospívající, kteří navštěvují sociální sítě 5- 6 let (155 respondentů, 30 %), za nimi respondenti navštěvující sociální sítě 1 až 2 roky (48 respondentů, 9%), dále respondenti navštěvující sociální sítě déle než 6 let (34 dospívajících, 6%) a nejméně početnou skupinou jsou respondenti, kteří navštěvují tyto sítě méně než rok. Můžeme si tedy všimnout, že dotazníkového šetření se zúčastnili především dospívající, kteří navštěvují sociální sítě již delší dobu- 90 % z nich navštěvuje sociální sítě alespoň 3 roky.

Graf č. 12 – Doba využívání pubescenti

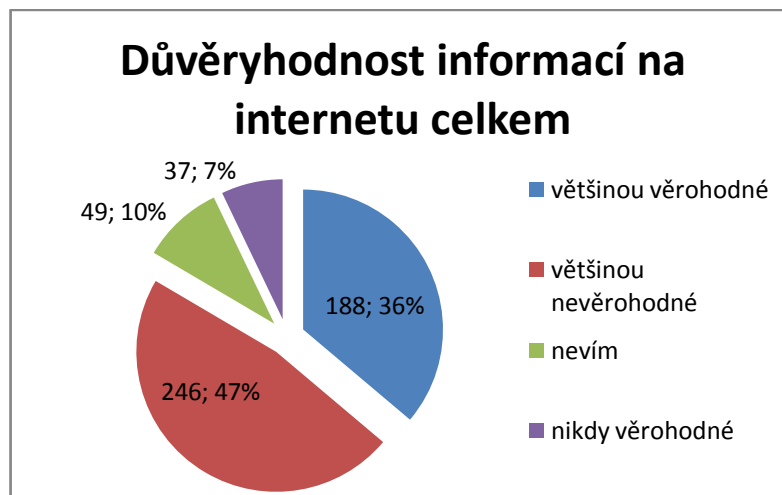
Graf č. 13 – Doba využívání adolescenti

U obou věkových skupin tvoří největší část dospívající, kteří navštěvují sociální sítě 3-4 roky, naopak nejmenší část respondenti, kteří navštěvují sociální sítě méně než rok. Největší rozdíl můžeme vidět u skupin, které navštěvují sociální sítě 1-2 roky a 5-6 let. Zatímco pubescentů navštěvujících sociální sítě 1-2 roky je 25 %, u adolescentů se jedná o pouhých 6%. Naopak pubescentů navštěvujících sociální sítě 5-6 let je 15 %, ale adolescentů 33%.

7. Domníváte se, že informace umístěné na sociálních sítích jsou věrohodné (dá se jim věřit)?

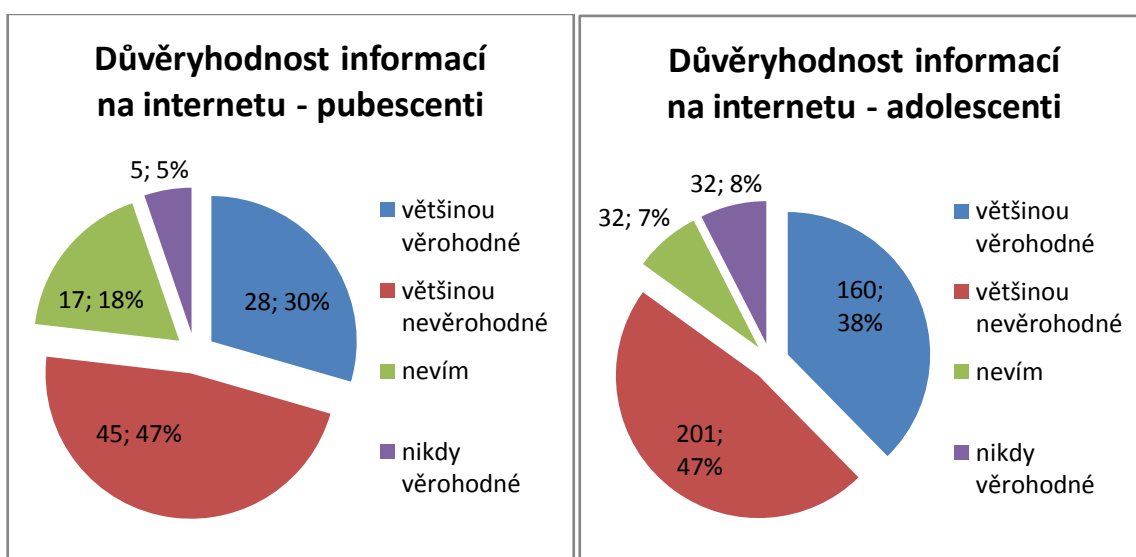
Důvěryhodnost informací	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vždy věrohodné	0	0
Většinou věrohodné	188	36
Většinou nevěrohodné	246	47
Nikdy věrohodné	37	7
Nevím	49	10
Celkem	520	100

Tabulka č. 8 – Důvěryhodnost informací

Graf č. 14 – Důvěryhodnost informací celkem

Otázka č. 7 se dotazovala respondentů na to, do jaké míry si myslí, že jsou informace uveřejněné na internetu důvěryhodné. 188 respondentů (36%) se domnívá, že informace uveřejněné na internetu jsou většinou věrohodné. Oproti tomu si 246 dotazovaných (47%) myslí, že tyto informace jsou většinou nevěrohodné. 49 respondentů (10 %) neví a 37 dospívajících (7 %) se domnívá, že informace uvedené na internetu nejsou nikdy věrohodné. Žádný z respondentů si nemyslí, že tyto informace jsou vždy věrohodné. Z grafu lze tedy vyčíst, že nejčastěji se dospívající domnívají, že informace uveřejněné na internetu jsou většinou nevěrohodné.

Graf č. 15 – Důvěryhodnost informací pubescenti *Graf č. 16 - Důvěryhodnost informací adolescenti*

Pokud se podíváme na grafy výše, zjistíme, že v mínění, týkající se důvěryhodnosti informací uveřejněných na internetu, se pubescenti a adolescenti poněkud liší. Zatímco si 30 % pubescentů myslí, že tyto informace jsou většinou věrohodné, u adolescentů si totéž myslí 38 % z nich. V podílu těch, kteří se domnívají, že tyto informace jsou většinou nevěrohodné, není mezi pubescenty a adolescenty rozdíl - u obou skupin se jedná o 47 % dotazovaných. Větší rozdíl se objevuje mezi respondenty, kteří neví. U pubescentů se jedná o 18 % respondentů, u adolescentů jen 7 % z dotazovaných, rozdíl mezi pubescenty a adolescenty tedy činí 11 %. Poslední skupinu, kterou tvoří dospívající, kteří si myslí, že informace zveřejněné na internetu nejsou nikdy věrohodné, tvoří 5 % pubescentů a 8 % adolescentů, rozdíl v procentním poměru je tedy minimální.

8. Jaké údaje o sobě uvádíte na svých profilech?

Údaje zveřejněné na osobních profilech celkem	Absolutní četnost
Jméno	511
Příjmení	473
Věk či datum narození	395
Bydliště	62
E- mail	260
Telefon	29
Vzdělání či povolání	287
Vztahy (zda jsem zadaný / nezadaný)	241
Vlastní odpověď	10

Tabulka č. 9 – Uváděné informace

Z tabulky č. 9 můžeme vyčíst, že téměř každý o sobě na profilech uvádí své jméno, pouze 9 dospívajících nikoliv. Druhým nejčastějším uváděným údajem je příjmení (473

osob), následuje věk či datum narození (395 osob). V podobném počtu jsou uváděné vzdělání a povolání (287 dospívajících), e-mail (260 osob) a vztahy (241 odpovědí). Nejméně uváděnými informacemi jsou bydliště (62 osob) a telefon (29 osob). 10 respondentů uvedlo vlastní odpověď, která se nejčastěji týkala přezdívky.

Údaje zveřejněné na osobních profilech pubescentů	Absolutní četnost	Údaje zveřejněné na osobních profilech adolescentů	Absolutní četnost
Jméno	92	Jméno	419
Příjmení	87	Příjmení	386
Věk či datum narození	68	Věk či datum narození	327
Bydliště	11	Bydliště	51
E- mail	43	E- mail	217
Telefon	5	Telefon	24
Vzdělání či povolání	34	Vzdělání či povolání	253
Vztahy	29	Vztahy	212
Vlastní odpověď	2	Vlastní odpověď	8

Tabulka č. 10 –Uváděné informace 2

Pokud se podíváme na rozdíly v uváděných informacích u pubescentů a adolescentů, zjistíme, že mezi těmito věkovými skupinami nejsou příliš velké rozdíly. Obě skupiny uvádějí nejčastěji jméno, následuje příjmení, naopak nejméně uváděnými údaji jsou bydliště a telefon.

9. otázka: Vkládáte na své profily i fotografie?

Vkládání fotografií na osobní profily	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	493	95
Ne	27	5

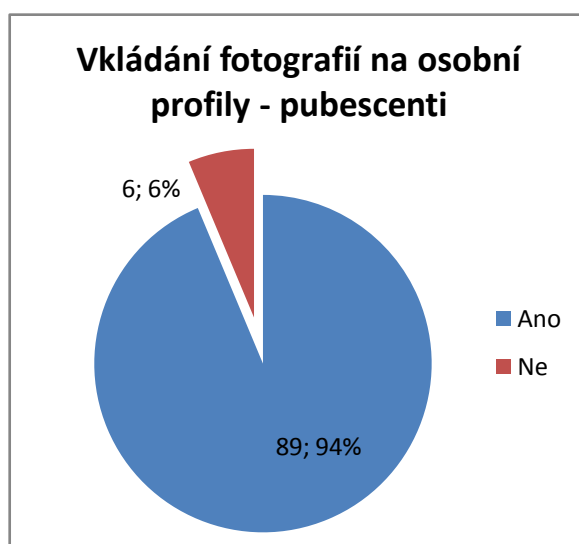
Celkem	520	100
--------	-----	-----

Tabulka č. 11 – Fotografie na profilech

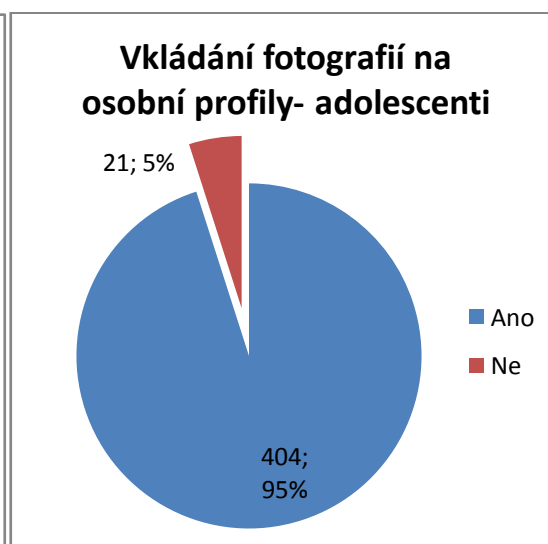
Graf č. 17 - Fotografie na profilech celkem

Otázka č. 9 se dotazovala na to, zda dospívající uveřejňují na svých profilech ii fotografie. Z dotazovaných uvedlo 493 osob (95 %), že na své profily fotografie vkládá, pouze 27 osob (5%) odpovědělo, že na své profily fotografie nevkládá.

Graf č. 18 – Fotografie na profilech

pubescenti

Graf č. 19 – Fotografie na profilech

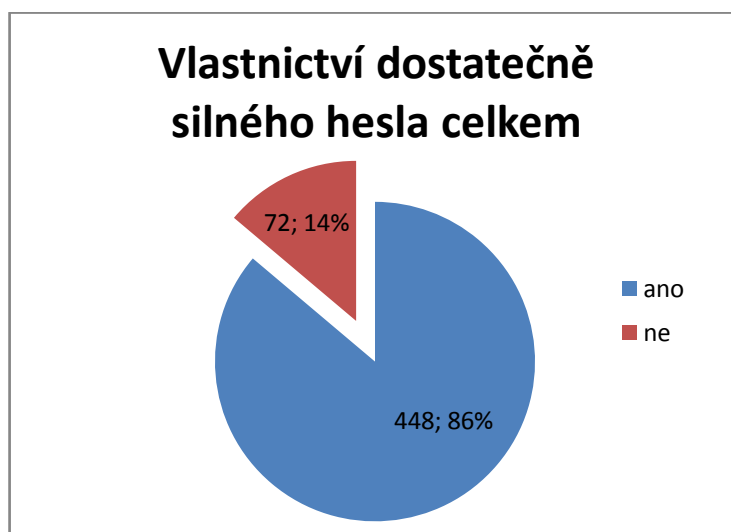
adolescenti

Na grafech výše můžeme vidět, že na své profily vkládá fotografie 94 % pubescentů a 95 % adolescentů. Pouze 6 % pubescentů a 5 % adolescentů na své profily fotografie nevkládá.

Otázka č. 10: Myslíte si, že máte dostatečně silné heslo?

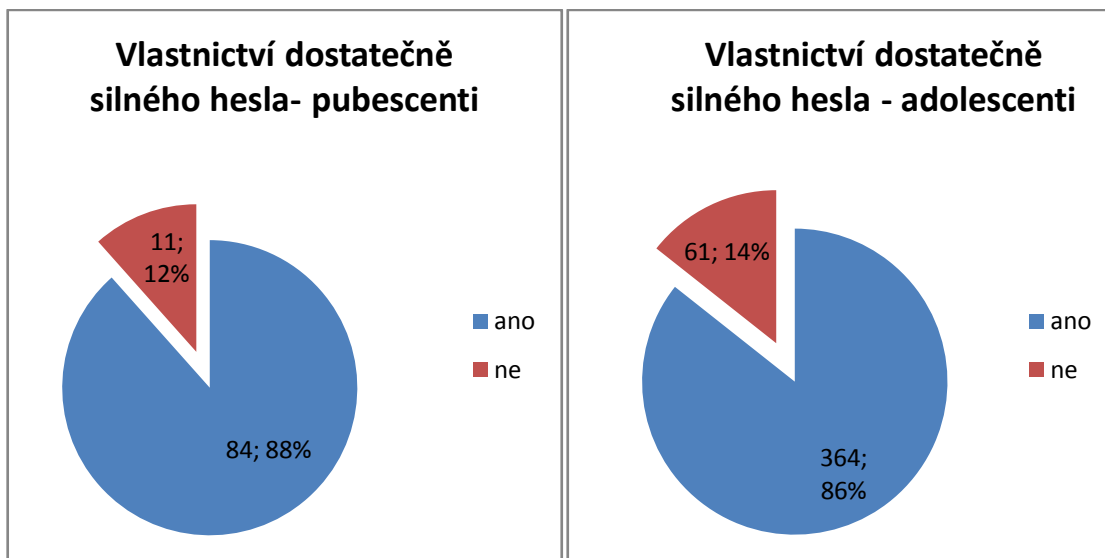
Vlastnictví dostatečně silného hesla	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	448	86
Ne	72	14
celkem	520	100

Tabulka č. 12 – Dostatečně silné heslo

Graf č. 20- Silné heslo celkem

Jak můžeme vidět na grafu výše, 448 dospívajících (86 %) se domnívá, že má dostatečně silné heslo. Naopak 72 dospívajících (14 %) má pocit, že jejich heslo není dostatečně silné.

Graf č. 21- Silné heslo pubescenti

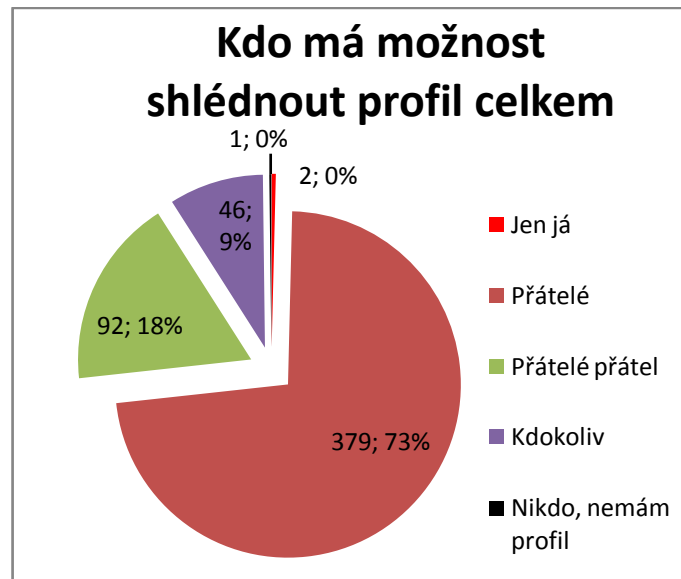
Graf č. 22 – Silné heslo adolescenti

Pokud se podíváme na pubescenty a adolescenty odděleně, zjistíme, že procentuální počet osob, které se domnívají, že mají dostatečně silné heslo, se příliš neliší. U pubescentů se jedná o 88 % z dotazovaných, u adolescentů 86 %. Naopak 12 % pubescentů a 14 % adolescentů si myslí, že jejich heslo není dostatečně silné.

11. otázka: Kdo může vidět Váš profil?

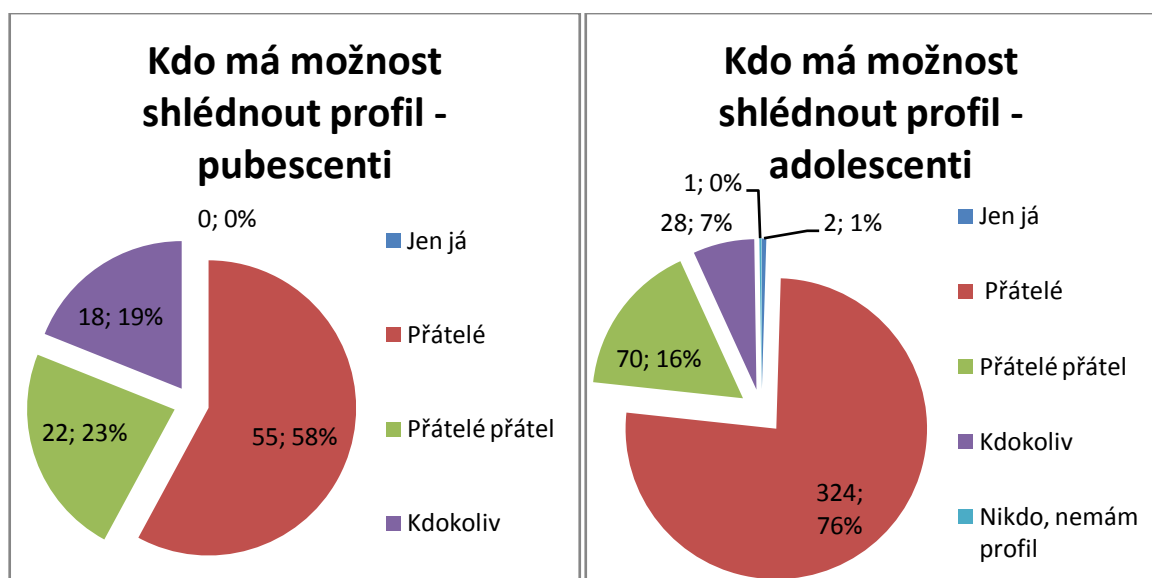
Kdo má možnost shlédnout profil	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jen já	2	0
Přátelé	379	73
Přátelé přátel	92	18
Kdokoliv	46	9
Nikdo, nemám profil	1	0
Celkem	520	100

Tabulka č. 13 – Viditelnost profilu

Graf č. 23 – Viditelnost profilu celkem

Jedenáctá otázka zjišťovala, kdo má možnost shlédnout osobní profil dotazovaných. Nejčastěji měli možnost profil shlédnout přátelé (379 osob, 73 %), následně přátelé přátel (92 odpovědí, 18%), dále kdokoliv (46 osob, 9%) a nejméně často jen samotný uživatel (2 osoby). 1 osoba uvedla, že nevlastní profil.

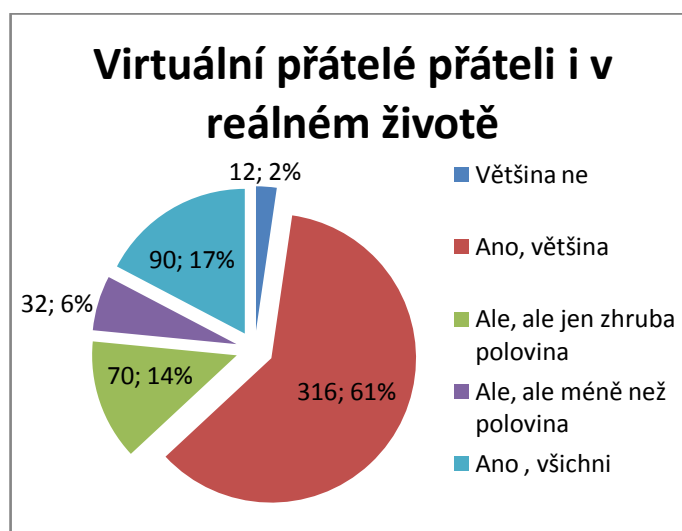
Graf č. 24- Viditelnost profilu pubescenti Graf č. 25 – Viditelnost profilu adolescenti

Na rozdíl od pubescentů, u kterých mohou profil shlédnout nejčastěji přátelé (58 %), u adolescentů tvoří stejná skupina 76 %. U 23 % pubescentů mohou profil vidět přátelé přátel, u adolescentů jen 16 %. Značný rozdíl lze také vidět u skupiny, u které může vidět profil kdokoliv, u pubescentů jde o 19 %, u adolescentů o 7%. Zatímco u adolescentů může u 2 osob profil vidět pouze sám uživatel a 1 adolescent profil vůbec nevlastní, u pubescentů se ani jedna z těchto kategorií nevyskytuje.

Otázka č. 12: Jsou Vaši přátelé na sociálních sítích zároveň i přátelé v reálném životě?

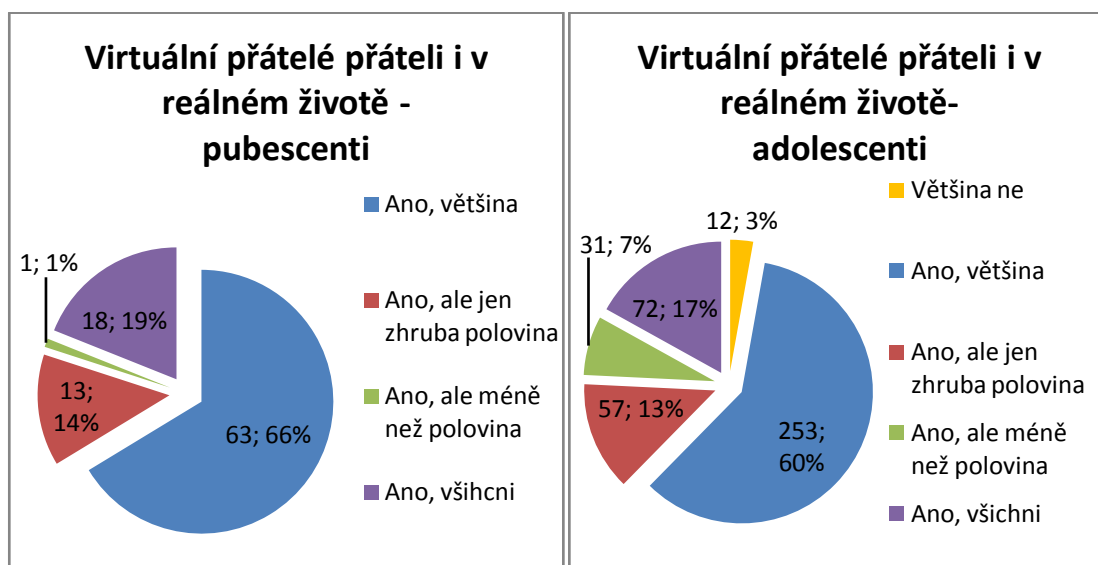
Virtuální přátelé přáteli i v reálném životě	Absolutní četnost	Relativní četnost
Většina ne	12	2
Ano, většina	316	61
Ale, ale jen zhruba polovina	70	14
Ale, ale méně než polovina	32	6
Ano, všichni	90	17
Celkem	520	100

Tabulka č. 14- Přátelé

Graf č. 26- Přátelé celkem

Jak si můžeme všimnout, největší část dospívajících uvádí, že většina jejich virtuálních přátel jsou současně přátelé i v reálném životě (316 osob, 61 %). 90 respondentů (17 %) uvádí, že reálnými přáteli jsou všichni virtuální přátelé a následně 70 osob (14%) uvádí, že je reálnými přáteli jen zhruba polovina jejich virtuálních přátel. 32 dospívajících (6%) říká, že jejich reálnými přáteli je méně než polovina virtuálních přátel a nejmenší část tvoří dospívající, u kterých většina virtuálních přátel reálnými přáteli není (12 osob, 2%).

Graf č. 27- Přátelé pubescenti

Graf č. 28 – Přátelé adolescenti

Pokud se podíváme na rozdíly mezi pubescenty a adolescenty, zjistíme, že nejsou nijak obrovské. Procentuální rozdělení je podobné, jediný větší rozdíl najdeme v tom, že u pubescentů se nevyskytuje skupina, kdy virtuální přátelé většinou nejsou reálnými přáteli. Tato skupina se vyskytuje pouze u adolescentů a tvoří 3% z celku.

Otázka č. 13: Myslíte si, že jsou sociální sítě bezpečné?

Bezpečnost sociálních sítí	Absolutní četnost celkem	Absolutní četnost pubescenti	Absolutní četnost adolescenti
Ano	224	34	190
Ne	296	61	235

Celkem	520	95	425
--------	-----	----	-----

Tabulka č. 15 – Bezpečnost sociálních sítí

V tabulce č. 15 můžeme vidět, že jak celkově, tak u pubescentů a adolescentů převládá názor, že sociální sítě nejsou bezpečné. Nejčastější důvody, kvůli kterým jsou dospívající o této skutečnosti přesvědčeni, můžeme vidět v tabulce níže.

Důvod ohrožení pubescenti	Absolutní četnost	Důvod ohrožení adolescenti	Absolutní četnost
Veřejné sdílení informací	11	Zneužití osobních údajů	39
Zneužití osobních údajů	10	Devianti a pedofilové	21
Devianti a pedofilové	8	Falešná identita	20
Falešná identita	8	Ztráta soukromí	17
Kyberšikana	4	Hackeři	12
Lidé nás můžou sledovat	3	Záleží na uvědomění lidí	12
Nedůvěryhodnost	3	Nejsou bezpečné pro děti	11
Hackeři	2	Kyberšikana	10

Tabulka č. 16 - Bezpečnost sociálních sítí 2

V tabulce č. 16 můžeme vidět, že u pubescentů i adolescentů jsou důvody podobné. Obě skupiny jsou si vědomy nebezpečí zneužití osobních údajů, střetnutí s devianty a pedofily, často se objevující falešné identity, útoku hackerů a kyberšikany. U pubescentů je navíc častou odpovědí nebezpečí spojeného s veřejným sdílením informací, nedůvěryhodnost sociálních sítí a taktéž si uvědomují riziko toho, že je lidé pomocí sociálních sítí mohou sledovat. Naopak u adolescentů je častou odpovědí ztráta soukromí, navíc se domnívají, že sociální sítě nejsou bezpečné pro děti a že bezpečnost záleží především na uvědomění lidí.

Otázka č. 14 : S čím mám osobní zkušenost?

Osobní zkušenost celkem	Absolutní četnost
kyberšikana	42
Kybergrooming	42
Stalking	30
Flaming	141
Hoax	232
Sexting	36
Pharming	48
S žádným uvedených bodů	211

Tabulka č. 17 – Osobní zkušenost

V tabulce můžeme vidět, že pouhých 211 dospívajících z celkových 520 nemá zkušenost s žádným z těchto jevů. Nejčastěji mají zkušenost s hoaxem (232 osob) a s flamingem (141 dotazovaných). 48 osob má zkušenost s pharmingem, 42 osob s kyberšikanou a stejné množství s kybergroomingem. Nejméně časté jsou zkušenosti se sextingem (36 osob) a stalkingem (30 respondentů).

Osobní zkušenost	Absolutní četnost pubescenti	Absolutní četnost adolescenti
Kyberšikana	9	33
Kybergrooming	8	34
Kyberstalking	4	26
Flaming	20	121
Hoax	32	200
Sexting	5	31
Pharming	5	43
Žádný z uvedených bodů	49	162

Tabulka č. 18 – Osobní zkušenost 2

Z tabulky č. 18 můžeme vyčíst, že jak pubescenti, tak i adolescenti se nejčastěji setkali s hoaxem a flamengem. Zatímco však u adolescentů je třetí nejčastější phishing, u pubescentů kyberšikana. Obě skupiny se nejméně často setkali s kyberstalkingem.

15. otázka: O jaké věkové skupině si myslíte, že je těmito riziky ohrožena nejvíce?

Nejvíce ohrožená věková skupina celkem	Absolutní četnost	Relativní četnost
Děti do 10 let	53	10
Dospívající od 11 do 15 let	439	85
Dospívající od 16 do 20 let	28	5
Celkem	520	100

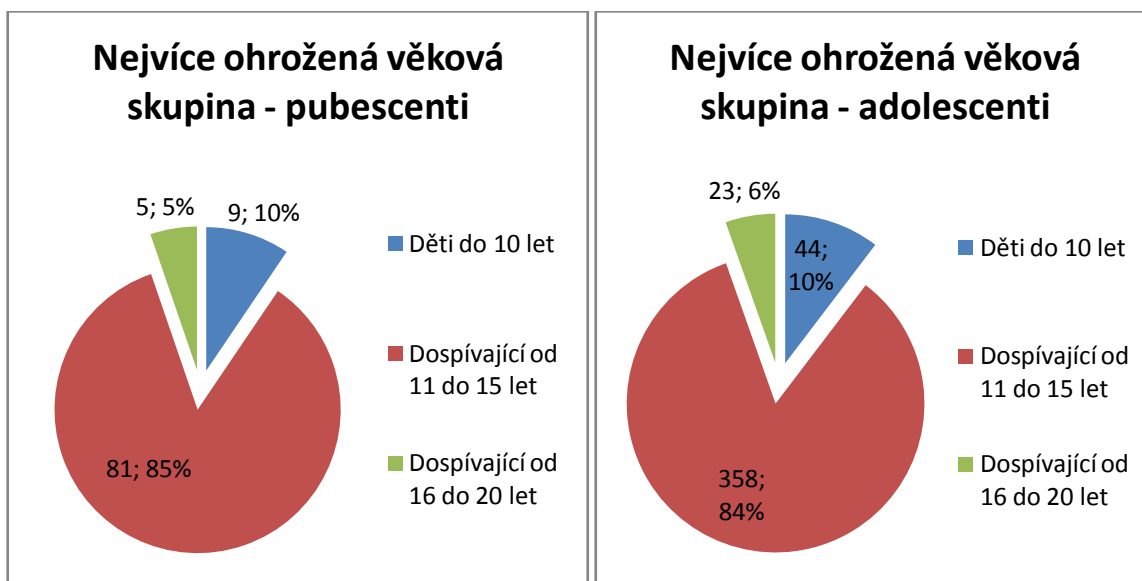
Tabulka č. 19 – Nejvíce ohrožená věková skupina

Graf č. 29 – Nejvíce ohrožená věková skupina celkem

Jak můžeme vidět, celých 85 % dospívajících se domnívá, že nejvíce ohroženou skupinou jsou osoby od 11 do 15 let. Po nich následuje skupina 53 dospívajících (10%), kteří si myslí, že nejvíce ohrožené jsou děti do 10 let. Nejméně početnou skupinu tvoří 28

dospívajících (5%), kteří považují za nejvíce ohroženou skupinu dospívající ve věku od 16 do 20 let.

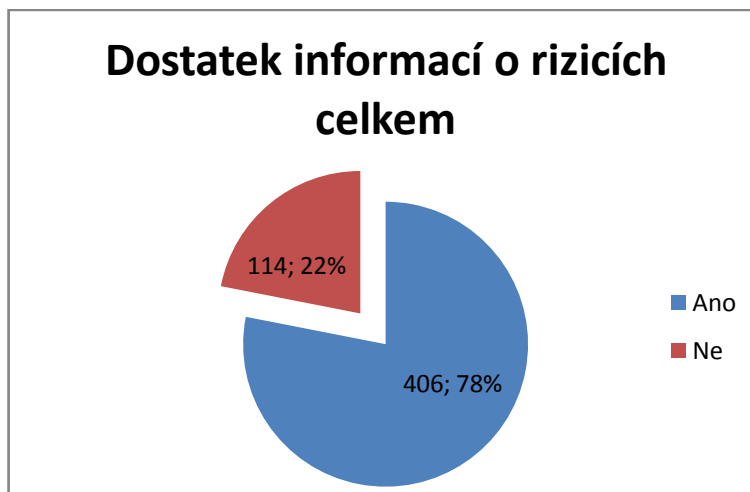
Graf č. 30 – Ohrožená skupina- pubescenti Graf č. 31 – Ohrožená skupina- adolescenti

Když se podíváme na grafy výše, zjistíme, že procentní rozdíly mezi pubescenty a adolescenty jsou minimální. Názory pubescentů a adolescentů se tedy v otázce nejvíce ohrožené skupiny téměř neliší.

Otázka č. 16: Domníváte se, že máte dostatek informací o rizicích spojených s užíváním sociálních sítí?

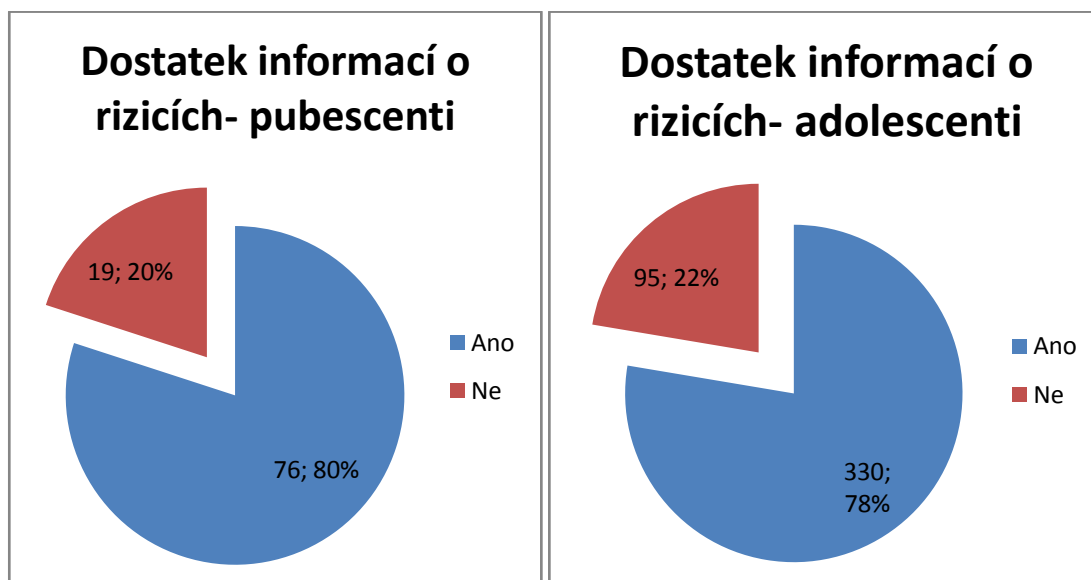
Dostatek informací o rizicích celkem	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	406	78
Ne	114	22
Celkem	520	100

Tabulka č. 20 – Dostatek informací

Graf č. 32 – Dostatek informací celkem

Z grafu výše lze vyčíst, že většina dospívajících se domnívá, že má dostatek informací o rizicích spojených s užíváním sociálních sítí (406 respondentů, 78%). Pouze 114 dotazovaných (22%) si myslí, že dostatek informací nemá.

Graf č. 33- Dostatek informací

pubescenti

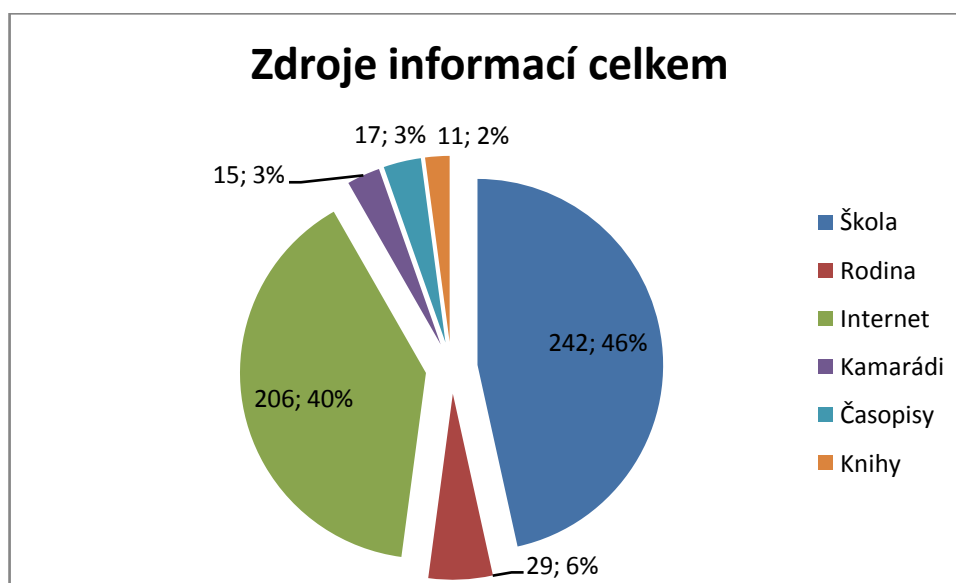
Graf č. 34 – Dostatek informací

adolescenti

Jak můžeme vyčíst z grafů výše, názor na dostatek informací o rizicích spojených s užíváním sociálních sítí se u pubescentů a adolescentů téměř neliší, rozdíl jsou pouhá 2%. U pubescentů má dostatek informací 80 % dotazovaných, u adolescentů 78 %.

Otázka č. 17: Odkud máte nejvíce informací o těchto nebezpečích?

Zdroj informací	Absolutní četnost	Relativní četnost
Škola	242	46
Rodina	29	6
Internet	206	40
Kamarádi	15	3
Časopisy	17	3
Knihy	11	2
Celkem	520	100

Tabulka č. 21 – Zdroje informací*Graf č. 35 – Zdroje informací celkem*

Jak můžeme vidět, nejvíce informací o této problematice získali dospívající ve škole (242 respondentů, 46%), dále na internetu (206 osob, 40%) a v rodině (29 osob, 6%). Nejméně informací mají z knih (11 odpovědí, 2%)

Zdroje informací	Absolutní četnost pubescenti	Absolutní četnost adolescenti
Škola	59	183
Rodina	5	24
Internet	26	180
Kamarádi	2	13
Časopisy	2	15
Knihy	1	10

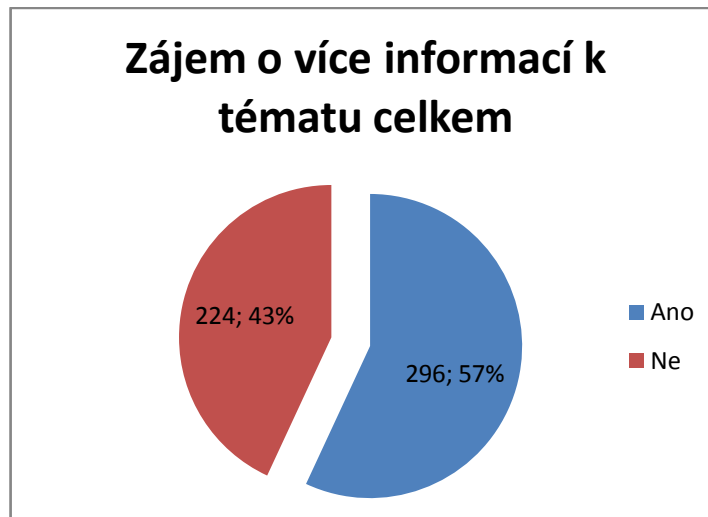
Tabulka č. 22 – Zdroje informací 2

Jak si můžeme všimnout, pubescenti i adolescenti mají nejvíce informací ze školy. Dalším nejčastějším zdrojem informací je internet. Obě skupiny taktéž mají nejméně často informace o této problematice z knih.

Otázka č. 18: Chtěli byste se o tomto tématu dozvědět více?

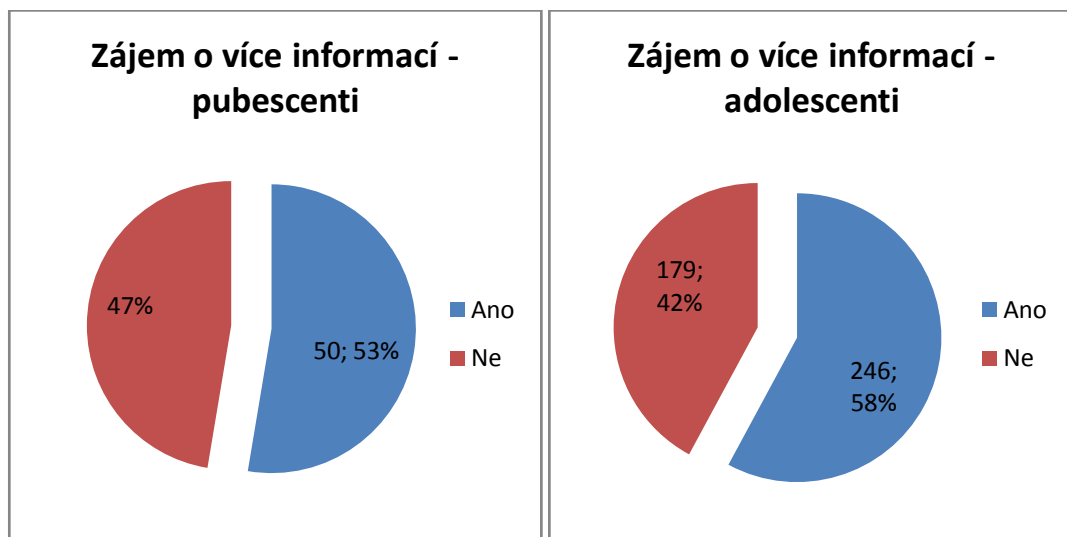
Zájem o více informací k tématu celkem	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	296	57
Ne	224	43
Celkem	520	100

Tabulka č. 23 Zájem o více informací

Graf č. 36 – Zájem o více informací celkem

Jak si můžeme všimnout, 296 dospívajících (57%) má zájem dozvědět se o problematice rizik sociálních sítí více, naopak 224 osob (43%) zájem nemá.

Graf č. 37- Zájem o informace pubescenti Graf č. 38- Zájem o informace adolescenti

Jak můžeme vidět, opět jsou rozdíly mezi pubescenty a adolescenty minimální, přesněji jde o 5%. Zatímco 53 % pubescentů má zájem dozvědět se více informací, u adolescentů se jedná o 58 %.

6 INTERPRETACE DAT

Následující kapitola se zabývá shrnutím výsledků získaných pomocí dotazníkového šetření a zároveň se snaží odpovědět na výzkumné otázky.

Celkem jsme pracovali s daty od 520 respondentů, které tvořilo 95 pubescentů a 425 adolescentů. Právě kvůli vyššímu věku muselo být z celkového množství 613 respondentů 93 osob vyřazeno. Co se týče pohlaví, u obou věkových skupin byla převaha žen, muži tvořili poměrně malou část výzkumného souboru- pouze 8 % z celkového množství 520 respondentů. Z hlediska věku byla převaha adolescentů, tedy dotazovaných ve věku 16-20 let. Na tuto skutečnost poukazuje i věkový průměr, který činil 17,5 roku. Nejvíce početnou skupinu tvořili dospívající ve věku 20 let, nejméně početnou osoby ve věku 11 let.

První výzkumná otázka se zabývala tím, kolik času dospívající tráví u počítače a k čemu ho nejčastěji využívají, přičemž se tato výzkumná otázka v dotazníku týkala otázek 3 a 4. Podle zjištěných výsledků můžeme říct, že dospívající tráví u počítače nejčastěji 2-4 hodiny denně, a to jak pubescenti, tak adolescenti. Nejmenší část tvoří dospívající, kteří tráví u počítače méně než hodinu denně. Pubescenti nejčastěji využívají počítač k návštěvě sociálních sítí, zatímco adolescenti k sledování filmů a videí. Nejméně často využívají obě věkové kategorie počítač k hraní her, zjišťování informací a plnění úkolů do školy.

Další výzkumná otázka se ptala: Jak dlouho již navštěvují dospívající sociální sítě a které z nich? Tato otázka se v dotazníku týkala otázek 5 a 6. Zjistili jsme, že obě věkové kategorie navštěvují sociální sítě nejčastěji 3-4 roky, nejmenší skupinu tvoří respondenti, kteří navštěvují sociální sítě méně než rok. Nejvíce navštěvovanou sociální sítí u obou věkových skupin je Facebook, dále Twitter, Lide.cz, XChat a Libimseti.cz.

V pořadí třetí výzkumná otázka se tázala na to, zda považují dospívající informace umístěné na sociálních sítích za věrohodné a v dotazníku se jednalo o otázku číslo 7. Můžeme říct, že obě věkové kategorie, pubescenti i adolescenti, považují sociální sítě většinou za nevěrohodné.

Následující výzkumná otázka, které se v dotazníkovém šetření týkaly otázky 8 a 9, se ptala: Jaké informace o sobě dospívající uvádějí na svých profilech? Zjistili jsme, že nejčastěji uváděnými informacemi na profilech je u obou skupin jméno, příjmení a věk či

datum narození. Pubescenti a adolescenti na svých profilech uvádějí nejméně často telefon a bydliště. Většina dospívajících vkládá na své profily i fotografie.

Další výzkumná otázka se zabývala tím, jaké mají dospívající zabezpečení profilů z hlediska síly hesla a viditelnosti profilu. V dotazníku se této výzkumné otázce týkaly otázky 10 a 11. Pubescenti i adolescenti si častěji myslí, že mají dostatečně silné heslo, než že heslo dostatečně silné nemají. Nejčastěji mohou shlédnout profily maximálně přátel uživatelů. Pouze 1 respondent uvedl, že sociální síť navštěvuje, ale zároveň sám profil nevlastní.

Následovala výzkumná otázka týkající se toho, zda jsou přátelé na sociálních sítích zároveň přáteli ve skutečném životě dospívajících (otázka č 12 v dotazníku). U pubescentů i adolescentů je většina přátel na sociálních sítích i přáteli v reálném životě. Nejmenší část pubescentů tvrdí, že méně než polovina virtuálních přátel je současně i přáteli v reálném životě. U adolescentů naopak nejmenší část tvrdí, že většina přátel na sociálních sítích reálnými přáteli není.

Následovala výzkumná otázka týkající se toho, s jakými nebezpečími spojenými se sociálními sítěmi mají dospívající osobní zkušenost. S touto otázkou byla v dotazníku spojena otázka č. 14. Jak můžeme vidět výše, obě skupiny mají nejčastěji osobní zkušenost s hoaxem. 211 dospívajících s celkových 520 nemá osobní zkušenost s žádnou z forem nebezpečí spojených se sociálními sítěmi. U pubescentů je kromě hoaxu nejvíce častý flaming, kyberšikana a kybergrooming. Naopak u adolescentů se jedná o flaming, pharming a kybergrooming.

Předposlední výzkumná otázka zněla: Považují dospívající sociální síť za bezpečnou, a kterou věkovou skupinu považují za nejvíce ohroženou? Navazovaly na ni v dotazníku otázky 13 a 15. Zjistili jsme, že obě skupiny se domnívají, že sociální síť nejsou bezpečné. Pubescenti si to myslí nejčastěji proto, že jsou si vědomi rizika spojeného veřejným sdílením informací či zneužití osobních údajů a také se domnívají, že sociální síť jsou často místem, kde mohou narazit na devianty. Naopak adolescenti jsou si nejčastěji vědomi rizika zneužití osobních informací, možnosti střetu s devianty a riziko falešné identity. Stejně tak obě věkové skupiny považují za nejvíce ohroženou skupinu dospívající ve věku od 11 do 15 let, následně děti do věku 10 let a jako třetí nejvíce ohroženou skupinu vidí dospívající ve věku od 16 do 20 let.

Poslední výzkumná otázka se zabývala tím, zda si dospívající myslí, že mají dostatek informací o této problematice, jaký byl pro ně největší zdroj těchto informací a zda mají zájem dozvědět se o tomto tématu další informace. V dotazníku najdeme k této výzkumné otázce otázky 16- 18. Zjistili jsme, že jak pubescenti, tak adolescenti, se domnívají, že mají dostatek informací o této problematice. Tyto informace se dozvěděli nejčastěji ve škole, dále na internetu a v rodině. Nejméně často v knihách, časopisech a od kamarádů. Více než polovina dospívajících má zájem dozvědět se o tomto tématu více.

7 DOPORUČENÍ

Velká část dospívajících uvedla, že se s některou z forem rizik sociálních sítí setkala. Vzhledem k tomu, že značnou část výuky na 2. stupni ZŠ a na SŠ tvoří frontální výuka, bude pro žáky přijatelnější, pokud se dozví nové informace o této problematice jinou formou. Na základě toho jsme se rozhodli vytvořit následující projekt.

Název projektu: Pozor na internet!

Popis projektu: Projekt Pozor na internet! Je primárně určen základním školám (pouze 2. stupni) a středním školám a jejich žákům. Projekt je tvořen formou soutěže. Žáci dané školy, na bázi dobrovolnosti utvoří čtyřčlenné skupiny a odevzdají vyplněnou přihlášku na sekretariátu školy do určeného data. Po ukončení přihlašování si každá skupina vysoluje téma, týkající se nebezpečí sociálních sítí, které budou následně zpracovávat (zásady pro zpracování jsou uvedeny níže). Svůj projekt odevzdají do určeného data. Následně proběhne představení projektů, které bude probíhat místo výuky a účast bude povinná pro všechny žáky dané školy. Soutěžící představí svůj projekt a současně si připraví krátkou prezentaci na dané téma. Následně bude projekt hodnotit odborná porota. Odbornou porotu zajistí samotná škola dle vlastního uvážení a možností. Nejlepší projekty získají hmotnou cenu, kterou zajistí škola dle vlastního uvážení a možností.

Zásady pro zpracování projektu:

- Zpracování posteru:
- Skupina vytvoří poster na zadané téma. Jeho povinným obsahem bude název tématu, krátký popis, zásady jak se danému nebezpečí bránit, organizace na které se můžeme při řešení daného problému obrátit a příklad.
- Členové skupiny mohou dle svého uvážení obohatit poster o jiné informace.
- Velikost posteru je formát A3 pro ZŠ, A2 pro SŠ
- Zpracování prezentace :
- Skupina si připraví krátkou přednášku o tématu (maximálně 15 minut v případě SŠ, 10 minut v případě ZŠ)

- Část prezentace bude věnována informacím o problematice
- Představí zde svůj poster
- V prezentaci uvedou příklad (osobní či jiný), který ostatním žákům představí. Měl by zahrnovat uvedení do problému a následné řešení problému.
- Prezentace může obsahovat krátké video
- Na závěr si připraví 3 otázky týkající se problému a publikum bude mít za úkol otázky zodpovědět. Ten, kdo na některou z otázek odpoví, získá drobnou odměnu.
- Při prezentaci se zapojují všichni členové skupiny

Cíle projektu: Hlavním cílem projektu je rozšíření informací o dané problematice mezi žáky.

Metody projektu: Skupinová práce, přednáška

Zásady projektu:

- Termíny přihlášení a odevzdání projektů musí být předem uveřejněné
- Spravedlnost a nezájatost poroty – nejlépe externí pracovníci
- Složení poroty není předem oznámeno
- Při větším množství soutěžních skupin je možné vypracovávání stejného tématu více skupinami, skupiny ovšem pracují samostatně
- Členové skupiny nemusí být ze stejného ročníku
- Zpracovávaná témata jsou losována, není možné získat téma jinak než losováním
- Na vypracování tématu musí mít žáci nejméně měsíc
- Všichni účastníci soutěže získají na konci pololetí pochvalu

Cílová skupina: Žáci 2. Stupně ZŠ nebo studenti SŠ

Konkrétní výstupy:

- Příspěvek v místních novinách
- Příspěvek ve školních novinách, pokud je škola vlastní
- Příspěvek na školní nástěnce
- Příspěvek na internetových stránkách školy, včetně fotogalerie

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali vnímáním nebezpečí spojených s užíváním sociálních sítí u dospívajících. Výběr tématu šel ruku v ruce s aktuálností daného tématu. Vývoj informačních technologií je velmi rychlý, samotný internet vznikl až v 60. letech 20. století. Podoba, kterou měl tehdy ARPANET, se s podobou dnešního internetu nedá vůbec srovnat. Kromě toho je internet čím dál více rozšířený, používá ho stále více věkových skupin, přináší nové možnosti a již dávno se stal každodenním společníkem. Usnadňuje nám práci, přináší prostor pro zábavu a také s sebou nese nové možnosti komunikace, online. Nic se ovšem neobejde bez negativ a i rozvoj informačních technologií s sebou nese rizika. V této práci se zaměřujeme na rizika spojená s užíváním sociálních sítí, která jsou jednou z oblastí rizik, která nám při užívání internetu mohou hrozit.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola nám vymezuje období dospívání, je rozdělena do podkapitol týkajících se pubescence a adolescence. Druhá kapitola se věnuje obecně sociálním sítím, jejich historii a druhům sociálních sítí. V třetí kapitole najdeme již popis rizik spojených s užíváním sociálních sítí, jako je kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking či pharming.

Empirická část zahrnuje kvantitativní výzkum realizovaný pomocí dotazníkového šetření. Dotazník se skládal z 18 otázek a nacházely se zde otázky uzavřené, polouzavřené i otevřené. Byl určen pro věkovou skupinu od 11 do 20 let (včetně) a měl elektronickou podobu. Respondenti ho mohli najít na několika sociálních sítích, kde byl veřejně přístupný. Dotazníku se zúčastnilo celkem 613 osob, 92 osob však muselo být vyřazeno z důvodu překročení věkové hranice a 1 z důvodu nenavštěvování sociálních sítí. Konečný počet respondentů tedy činil 520 osob, z nichž bylo 95 pubescentů a 425 adolescentů.

Hlavním výzkumným problémem bylo zjistit, jak vnímají dospívající rizika spojená s užíváním sociálních sítí. U některých otázek se odpovědi mezi pubescenty (11-15 let) a adolescenty (16-20 let) příliš nelišily, naopak v některých otázkách byl rozdíl znatelný. Překvapivé bylo především zjištění, že téměř 60 % dospívajících se setkala s některou z forem nebezpečí spojených se sociálními sítěmi. Podobné to bylo i s otázkou, která se zabývala tím, z jakého zdroje mají dospívající nejvíce informací o této problematice. Téměř polovina dospívajících získala nejvíce informací ve škole, naproti tomu pouhých 6 % v rodině. Bylo dosaženo výzkumných cílů, které jsme si stanovili.

Poznatky získané z této práce by mohly být přínosem především pro zlepšení prevence v této oblasti. Jak jsme zjistili, poměrně velký počet dospívajících se s některým z těchto nebezpečí setkala. Faktem zůstává, že právě tato věková kategorie je těmito riziky nejvíce ohrožená a část z nich si vážnost těchto rizik mnohdy neuvědomuje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Tyranie okamžiku*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 167 s. ISBN 978-80-7239-238-4.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

GERŠLOVÁ, Jana. *Vádemékum vědecké a odborné práce*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 148 s. ISBN 978-80-7431-002-7.

HRDLIČKA, Pavel. INTERNET MARKETING PARTNERS S.R.O. *Jak maximálně využít Facebook pro vaše podnikání* [online]. 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://eknizky.sk/jak-maximalne-vyuzit-facebook-pro-vase-podnikani/>

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 284 s. ISBN 978-80-247-1561-2.

KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ. *Rizika virtuální komunikace: (příručka pro učitele a rodiče)* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2014-04-10]. ISBN 978-80-254-7866-0. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>

KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2014-04-10]. ISBN 978-80-254-7726-3. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>

KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2014-04-10]. ISBN 978-80-254-7791-5. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 1998, 343 s. ISBN 807169195x.

LÉVY, Pirre. *Kyberkultura: zpráva pro radu Evropy v rámci projektu "nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace"*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0109-5.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-80-7367-984-2.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 1996, 134 s. ISBN 8085858304.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka a Marie VACÍNOVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 175 s. ISBN 80-244-0629-2.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003, 158 s. ISBN 80-7254-360-1.

TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a Marie VACÍNOVÁ. *Ontogenetická psychologie*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-704-4792-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Internetové zdroje:

Bezpečný internet.cz. BEZPEČNÝ INTERNET.CZ. *Desatero bezpečného internetu* [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx>

E-BEZPEČÍ. CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ KOMUNIKACE PDF UP V OLOMOUCI. *Nebezpečné komunikační praktiky* [online]. 2010 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/blogcategory/4/35/lang,czech/>

HOAX. DŽUBÁK, Josef. HOAX.CZ. [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.hoax.cz/hoax/>

Nebud' obět'!. NEBUĎ OBĚŤ!. *Pomoc* [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://nebudobet.cz/?cat=pomoc&page=netiketa>

Sexting.cz. PROJEKT E-BEZPEČÍ. *Co je sexting* [online]. 2008- 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>

Technet.cz. VRANÝ, Bolek. MAFRA A.S. *Bezpečnost v digitálním věku - phishing, hoaxy, Nigerijci (1. díl)* [online]. 2008- 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://technet.idnes.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SMS	Short message service
PC	Personal computer
ICQ	Aplikace – I seek you
WWW	World wide web
USA	United States of America
NET	Network
CD-ROM	Compact Disc- Read Only Memory

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Pohlaví celkem	35
Graf č. 2 - Pohlaví pubescenti.....	36
Graf č. 3 - Pohlaví adolescenti.....	36
Graf č. 4 - Věk respondentů.....	37
Graf č. 5 - Množství času celkem	38
Graf č. 6 - Množství času pubescenti.....	39
Graf č. 7 - Množství času adolescenti.....	39
Graf č. 8 - Využívání počítače celkem.....	40
Graf č. 9 - Využívání počítače pubescenti.....	41
Graf č. 10 - Využívání počítače adolescenti.....	41
Graf č. 11 - Doba využívání sociálních sítí.....	43
Graf č. 12 - Doba využívání pubescenti.....	44
Graf č. 13 - Doba využívání adolescenti.....	44
Graf č. 14 - Důvěryhodnost informací celkem.....	45
Graf č. 15 - Důvěryhodnost informací pubescenti	45
Graf č. 16 - Důvěryhodnost informací adolescenti.....	45
Graf č. 17 - Fotografie na profilech celkem.....	48
Graf č. 18 – Fotografie pubescenti.....	48
Graf č. 19 – Fotografie adolescenti.....	48
Graf č. 20 - Silné heslo celkem.....	49
Graf č. 21 - Silné heslo pubescenti.....	50
Graf č. 22 - Silné heslo adolescenti.....	50
Graf č. 23 - Viditelnost profilu celkem.....	51
Graf č. 24 – Viditelnost profilu pubescenti	51
Graf č. 25 – Viditelnost profilu adolescenti.....	51

Graf č. 26 - Přátelé celkem.....	52
Graf č. 27 - Přátelé pubescenti.....	53
Graf č. 28 - Přátelé adolescenti.....	53
Graf č. 29 - Nejvíce ohrožená věk. skupina.....	56
Graf č. 30 - Ohrožená skupina pubescenti.....	57
Graf č. 31 - Ohrožená skupina adolescenti.....	57
Graf č. 32 - Dostatek informací celkem.....	58
Graf č. 33 - Dostatek informací pubescenti.....	58
Graf č. 34 - Dostatek informací adolescenti.....	58
Graf č. 35 - Zdroje informací celkem.....	59
Graf č. 36 - Zájem o více informací celkem.....	61
Graf č. 37 - Zájem o informace pubescenti.....	61
Graf č. 38 - Zájem o informace adolescenti.....	61

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 - Pohlaví.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabulka č. 2- Věk respondentů.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka č. 3 - Množství času u PC denně.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabulka č. 4 - Využívání počítače.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabulka č. 5 - Navštěvované sociální sítě celkem.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka č. 6 - Navštěvované sociální sítě</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka č. 7 - Doba využívání sociálních sítí.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka č. 8 – Důvěryhodnost informací.....</i>	<i>44</i>
<i>Tabulka č. 9 – Uváděné informace.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka č. 10 – Uváděné informace 2.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka č. 11 – Fotografie na profilech.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka č. 12 – Dostatečně silné heslo.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka č. 13 – Viditelnost profilu.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabulka č. 14 - Přátelé.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka č. 15 – Dostatečně silné heslo.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabulka č. 16 – Dostatečně silné heslo 2.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabulka č. 17 – Osobní zkušenost.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabulka č. 18 – Osobní zkušenost 2.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabulka č. 19 – Nejvíce ohrožená věková skupina.....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka č. 20 – Dostatek informací.....</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka č. 21 – Zdroje informací.....</i>	<i>59</i>
<i>Tabulka č. 22 – Zdroje informací 2.....</i>	<i>60</i>
<i>Tabulka č. 23 – Zájem o více informací.....</i>	<i>60</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1 : Dotazník

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

Dobrý den, jmenuji se Martina Opravilová a studuji 3. ročník oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Ve své bakalářské práci se věnuji tématům rizik sociálních sítí (kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking atd.) a vnímání těchto rizik u dospívajících. Proto bych vás chtěla poprosit o vyplnění následujícího dotazníku, jeho vyplněním mi moc pomůžete. Dotazník je zcela anonymní, pokud není uvedeno jinak, označte vždy jen jednu odpověď.

Předem děkuji za Váš strávený čas!

- 1) Vaše pohlaví?
 - a) Žena
 - b) Muž

- 2) Váš věk?.....

- 3) Kolik času denně trávíte u počítače?
 - a) Méně než hodinu
 - b) 1-2 hodiny
 - c) 2-4 hodiny
 - d) Více než 4 hodiny

- 4) K čemu nejčastěji počítač využíváte?
 - a) Úkoly do školy
 - b) Sledování videí, filmů
 - c) Návštěva sociálních sítí
 - d) Hraní her
 - e) Chatování s kamarády
 - f) Jiná možnost (uveďte.....)

- 5) Které ze sociálních sítí navštěvujete? (vyberte i více možností)
 - a) Facebook.com
 - b) Twitter.com
 - c) Lide.cz
 - d) Libimseti.cz
 - e) Xchat.cz
 - f) Jiné (uveďte:.....)

- 6) Jak dlouho již navštěvujete sociální sítě?
- a) Méně než 1 rok
 - b) 1-2 roky
 - c) 3-4 roky
 - d) 5-6 let
 - e) Více než 6 let
- 7) Domníváte se, že informace umístěné na sociálních sítích jsou věrohodné (dá se jim věřit) ?
- a) Vždy ano
 - b) Většinou ano
 - c) Nikdy ne
 - d) Většinou ne
 - e) Nevím
- 8) Jaké údaje o sobě udáváte na svých profilech? (uved'te i více možností)
- a) Jméno
 - b) Příjmení
 - c) Věk či datum narození
 - d) Bydliště
 - e) Email
 - f) Telefon
 - g) Vzdělání či povolání
 - h) Vztahy (zda jsem nezadaná/ý či ve vztahu, popř. s kým)
 - i) Jiné (uved'te:)
- 9) Vkládáte na své profily i fotografie?
- a) Ano
 - b) Ne
- 10) Myslíte si, že máte dostatečně silné heslo?
- a) Ano
 - b) Ne
- 11) Kdo může vidět váš profil?
- a) Kdokoli
 - b) Přátelé přátel
 - c) Přátelé
 - d) Jen já
 - e) Nikdo, nemám profil.

12) Jsou vaši přátelé na sociálních sítích zároveň i přátelé v reálném životě?

- a) Ano, všichni
- b) Ano, většina
- c) Ano, ale zhruba jen polovina z nich
- d) Ano, ale méně než polovina z nich
- e) Většina z nich ne

13) Myslíte, že jsou sociální sítě bezpečné?

- a) Ano
- b) Ne (uveďte proč:.....)

14) Mám osobní zkušenost s : (uveďte i více možností)

- a) Kyberšikanou (= šikana po internetu)
- b) Kybergroomingem (= někdo se vydává za jiného člověka s cílem vylákat oběť, sexuálně ho obtěžovat či zneužít)
- c) Kyberstalkingem (= opakované a stupňované obtěžování, pronásledování, například formou posílání emailů či zpráv v chatu, spojené s výrazkami, vydíráním)
- d) Flamingem (= nepřátelské chování uživatelů provázené urážkami, nadávkami či vyhrožováním)
- e) Hoaxem (= šířené poplašných, nebezpečných a zbytečných řetězových zpráv, např. únos dětí v obchodech, miminko s rakovinou a nesmyslné sdílení na Facebooku atd.)
- f) Sextingem (= rozesílání zpráv, fotografií či videa se sexuálním obsahem, zejména po ukončení vztahu mezi partnery)
- g) Pharmingem (= získávání osobních údajů pomocí falešných stránek)
- h) S žádným z bodů a) až g)

15) O jaké věkové skupině si myslíte, že je těmito riziky ohrožená nejvíce?

- a) Děti do 10 let
- b) Dospívající od 11 do 15 let
- c) Dospívající od 16 do 20 let
- d) Dospělí od 21 do 35 let
- e) Dospělí od 31 do 60 let
- f) Lidé starší 60 let

16) Myslíte si, že máte dostatek informací o rizicích spojených s užíváním sociálních sítí? (kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking- **popis u otázky 10**)

- a) Ano
- b) Ne

17) Odkud máte nejvíce informací o těchto nebezpečích? (možno uvést více možností)

- a) Škola
- b) Rodina
- c) Časopisy
- d) Internet
- e) Knihy
- f) Kamarádi

18) Chtěli byste se o tomto tématu dozvědět více?

- a) Ano
- b) Ne